

ABZ

DIERVOEDING

Jaarverslag 2024

www.ABZDiervoeding.nl

Inhoudsopgave

Leeswijzer	1
Bedrijfsprofiel	2
Introductie	2
Missie	2
Visie	2
Kernwaarden	2
Strategie	3
Verslag van de Raad van Commissarissen	4
Voorwoord	4
Corporate Governance	5
Organisatiecultuur	5
Raad van Commissarissen	5
Ledenraad	5
Ledenbijeenkomsten	6
Jongerenraad	6
Leden	6
Kerncijfers	7
Verslag van de directie	8
Het beste dichtbij	8
Consolidatie	8
Afzetontwikkeling	9
Financieel resultaat	9
Financiële positie	10
Risicomanagement	10
Welkoop	10
Deelnemingen	11
Personeel & Organisatie	11
Marketing & Communicatie	12
Inkoop & Logistiek	14
Productie & Expeditie	14
Kwaliteit, Arbo en Milieu	14
Duurzaamheid	15
Nutritie & Innovatie	17
Verkoop & Advisering	19
Vooruitzichten	22
Samengevatte jaarrekening Coöperatie ABZ U.A.	23
Geconsolideerde Balans	24
Geconsolideerde Winst- en verliesrekening	26
Geconsolideerd Kasstroomoverzicht	27
Algemene toelichting	28
Grondslagen voor financiële verslaggeving	29
Toelichting op de geconsolideerde balans	35
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	40
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	42
Resultaatbestemming en aansprakelijkheid	43
Preadvies van de Raad van Commissarissen	44
Niet-financiële kengetallen	45
Personalia	46
Directie en Management Team	46
Raad van Commissarissen	47
Ledenraad	48
Organigram	50
Adressen	51

Leeswijzer

Voor u ligt het jaarverslag van Coöperatie ABZ U.A. over het boekjaar 2024. Door middel van dit verslag geven wij u een indruk van de ontwikkelingen binnen de coöperatie in 2024. In dit jaarverslag wordt er naast de gebruikelijke algemene en financiële verslaglegging gerapporteerd over onderwerpen die gerelateerd zijn aan het thema duurzaamheid. ABZ Diervoeding bereidt zich voor op de rapportageverplichtingen van Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), waaraan vanaf 2026 moet worden voldaan voor het boekjaar 2025. Dit verslag vormt een eerste stap om vergelijkbaarheid en transparantie te bevorderen op het gebied van niet-financiële rapportage.

Reikwijdte niet-financiële rapportage

Dit verslag bevat zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie over de jaren 2023 en 2024 en heeft betrekking op alle productielocaties die deel uitmaken van ABZ Diervoeding. Alle gerapporteerde informatie betreft uitsluitend de locaties binnen ABZ

Diervoeding, exclusief Welkoop Haastrecht B.V. en Klein Hekkelder B.V. We hanteren een operationele controle benadering volgens het Greenhouse Gas Protocol. Daarom zijn de dochterondernemingen Welkoop Haastrecht B.V. en Klein Hekkelder B.V. niet meegenomen in de niet-financiële rapportage.

Inhoud CSRD rapportage

In 2024 is een uitgebreide stakeholderconsultatie uitgevoerd. Stakeholders werden geselecteerd op basis van de CSRD definitie en omvatten brancheverenigingen, leden en klanten, leveranciers en de ondernemingsraad. Via survey's en interviews werd hen gevraagd welke thema's voor hen materieel zijn en hoe zij de ecologische, sociale en governance impact van ABZ Diervoeding beoordelen. Op basis van deze analyse zijn de materiële thema's voor dit verslag vastgesteld en geordend volgens de ESRS-structuur van de CSRD, zoals hieronder weergegeven.

ESRS-structuur	Plaats in jaarverslag	Pagina
Milieu (Environment)		
- Klimaatverandering en adaptatie	Directieverslag, Duurzaamheid	15
- Energieverbruik	Directieverslag, Duurzaamheid	16
- Biodiversiteit en Ecosystemen	Directieverslag, Duurzaamheid	17
- Grondstoffen en Circulariteit	Directieverslag, Nutritie & Innovatie	17
Sociaal (Social)		
- Gezondheid, Veiligheid en Vitaliteit	Directieverslag, Personeel & Organisatie	11
- Diversiteit, Inclusie & Eerlijke arbeidspraktijken	Directieverslag, Personeel & Organisatie	12
- Sociale dialoog	Directieverslag, Marketing & Communicatie	13
- Kwaliteit	Directieverslag, Kwaliteit, Arbo en Milieu	14
Bestuurlijk (Governance)		
- Organisatiecultuur	Verslag Raad van Commissarissen	5
- Betrouwbaarheid en Data veiligheid	Directieverslag, Risicomanagement	10
Niet-financiële kengetallen	Niet-financiële kengetallen	45

Bedrijfsprofiel

Introductie

Coöperatie ABZ U.A. is een middelgrote producent van diervoeders voor landbouwhuisdieren. Onze coöperatie kent een lange traditie van fusies en overnames. Al deze stappen in het verleden hebben er in geresulteerd dat er nu een landelijke aanbieder van diervoeding plus bijbehorend advies is voor alle Nederlandse veehouders, ongeacht de diersoort die zij op het bedrijf hebben. De aanwezigheid in alle regio's en het leveren van diervoeders voor alle diercategorieën zorgen ervoor dat de coöperatie een goede risicospreiding heeft en dat door de bundeling er schaalvoordelen behaald worden.

Coöperatie ABZ U.A. is een collectief van de sterke boerenmerken ABZ Diervoeding, De Samenwerking, Bosgoed Diervoeders, Klein Hekkelder en De Valk Wekerom.

We treden naar buiten onder de handelsnaam ABZ Diervoeding. Een krachtige merknaam die uitstraalt wat we doen en waar we goed in zijn. Met onze producten en diensten dragen wij bij aan excellente prestaties op de bedrijven van onze leden en afnemers.

De dagelijkse aansturing van de organisatie vindt plaats vanuit kantoren in Nijkerk, Eindhoven, Haastrecht, Lunteren, Markelo en Stroobos. Naast de fabrieken op deze vestigingen, is er een gespecialiseerde fabriek voor proefvoeders en voeders voor jonge dieren in Leusden en een biologische fabriek in Meppel.

Ons werkgebied betreft geheel Nederland. Daarnaast zetten wij op beperkte schaal voeders af in de grensstreek met België en Duitsland.

Missie

Wij willen de nummer één partner zijn voor Nederlandse veehouders op het gebied van diervoeding. Wij willen exact leveren wat zij nodig hebben: de meest geschikte voeders en advies, tegen een zo laag mogelijke kostprijs, resulterend in een maximaal rendement voor hun bedrijf.

Om onze missie uit te dragen, positioneren wij ons met de pay-off:

Het beste dichtbij

Visie

Wij voeren een consistent beleid om onze missie en ambities te realiseren. Onze focus is gericht op de kernactiviteiten:

- het inkopen van grondstoffen;
- het ontwikkelen, produceren en verkopen van diervoeders voor landbouwhuisdieren;
- het hoogwaardig adviseren van de veehouder op voer gerelateerde gebieden.

Wij hanteren korte lijnen en zijn sterk betrokken bij onze leden/afnemers en ketenpartners. Onze vakbekwame en gepassioneerde medewerkers werken aan continue verbeteringen op ons vakgebied en de vertaling daarvan in concrete resultaten op het boeren-erf. Samen met de veehouders streven wij, met oog voor een veranderende omgeving, naar een sterke veehouderijsector.

Kernwaarden

Binnen de onderneming staan de onderstaande waarden centraal.

Klantgericht

Wij willen onze veehouders ontzorgen op het gebied van diervoeding. Door persoonlijk contact en een oprechte interesse in wat zich op het erf en in de omgeving van onze ondernemers afspeelt; door aanwezig te zijn in de regio; door het leveren van maatwerk in voeders en advies.

Integer

Wij zijn partner op het boeren-erf. Wij zijn sterk betrokken bij de bedrijfsvoering van onze veehouders. Zaken doen wij open en transparant. Wij hanteren een transparante prijsstructuur en betrekken onze leden bij de gang van zaken bij de coöperatie.

Gedreven

Dagelijks opereren wij in het belang van onze veehouders. Hun gedrevenheid inspireert ons. Samen met hen gaan wij voor het behalen van excellente resultaten op het boeren-erf. Passie, focus en slagvaardigheid geven ons een voorsprong in de markt.

Strategie

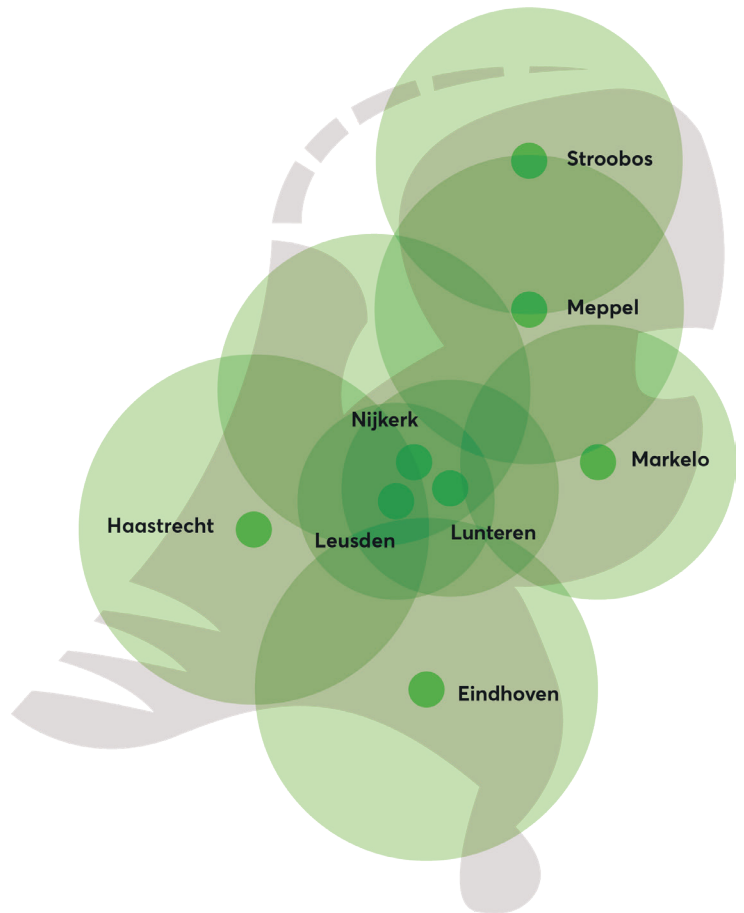
De strategie waarmee wij invulling geven aan onze visie en waarmee wij onze missie willen verwezenlijken bestaat uit een viertal pijlers: **kostprijs**, **kennis**, **kwaliteit** en **groei**.

Een lage kostprijs is van belang om onze leden/afnemers een scherpe voerprijs te kunnen bieden. Hun rendement is wat ons drijft en – in bredere zin – een krachtige, toekomstbestendige veehouderijsector. Bewust kiezen wij voor een platte, slagvaardige organisatie met korte lijnen. Onze voeders worden geproduceerd in efficiënte fabrieken in de vijf regio's in Nederland met de hoogste concentratie dieren. Een groot deel van de grondstoffen wordt over water aangevoerd. De expeditie wordt in eigen beheer uitgevoerd met behulp van een modern wagenpark.

Wij vertalen kennis in gedegen advies om zo het (coöperatief) rendement te vergroten. Hierbij is de feedback van onze klanten van groot belang. Met een team van specialisten per sector bedienen wij de sectoren waarin wij actief zijn: pluimvee-, varkens-, rundvee-, schapen- en geitenhouderij. Elk team wordt ondersteund door eigen nutritionisten, waardoor er korte lijnen zijn met nutritie, productie, inkoop en kwaliteit. De fabriek in Leusden, waar proefvoeders en specialiteiten voor jonge dieren worden geproduceerd, maakt het ons mogelijk onderzoek en ontwikkeling in eigen beheer te realiseren.

De coöperatie fungeert als verlengstuk van de ondernemingen van haar leden/afnemers. De kwaliteit van onze organisatie, producten en diensten is daarom van groot belang. Wij weten met onze voeders top-prestaties te behalen door de keuze van grondstoffen, de opbouw van receptuur en de aandacht voor gezonde dieren. Dankzij de efficiënte en effectieve inrichting van onze organisatie kunnen wij onze voeders tegen de laagst mogelijke kostprijs afzetten.

Wij zijn ons bewust van de veranderende omgeving, de consolidatie in de veehouderij en diervoederindustrie en de kansen en mogelijkheden die dit met zich meebrengt. Wij willen doorgroeien op een gezonde manier. Niet om de grootste te zijn, maar om de beste te blijven. Door te groeien kunnen wij kosten blijven beheersen en verder professionaliseren. Wij willen actief zijn en blijven in alle dier- en deelsectoren. Hiermee geven wij invulling aan onze coöperatieve basis en spreiden wij risico's. Door in alle regio's actief en aanwezig te zijn, blijven wij betrokken en dichtbij onze leden/afnemers.

Verlag van de Raad van Commissarissen

Voorwoord

Beste leden,

Vorig jaar sloot ik deze tekst af met de hoop uit te spreken dat we snel meer inzicht zouden hebben in de toekomstmogelijkheden van onze veehouderij. Die hoop is maar zeer ten dele bewaarheid geworden. Weliswaar is een opkoopregeling in de steigers gezet, maar de mogelijkheden voor een gezonde, duurzaam opererende sector kent vooralsnog vooral vraagtekens.

Onze veestapel zal in ieder geval de komende jaren een daling kennen: de cijfers zijn iedereen bekend. Voor uw coöperatie geen reden om achterover te leunen. Het tegenovergestelde is waar.

Allereerst werken wij hard aan onze kernactiviteit, het leveren van diervoeders aan onze leden/afnemers voor een prijs die met de kwaliteit in verhouding is. Dat is immers de belangrijkste reden waarom u ruim een eeuw geleden deze coöperatie oprichtte. Als u elders in dit jaarverslag de cijfers bekijkt, zult u zien dat we aan die doelstelling goed hebben voldaan.

Dit zou genoeg kunnen zijn, maar dat is het niet.

Ook in een krimpende markt probeert ABZ Diervoeding haar productie op peil te houden. Over het jaar 2024 gemeten, is dat beter gelukt dan wij hadden verwacht. Dit is fijn, maar het verhult natuurlijk niet dat noch ABZ Diervoeding, noch andere diervoederbedrijven de krimp voor zullen kunnen blijven. Dit is exact de reden waarom wij met steun van onze leden al enige jaren geleden besloten door middel van vooral fusies onze gezamenlijke productielocaties optimaal kunnen blijven benutten.

Dit streven leidde in 2024 – na voorafgaande intensieve samenwerking – tot het samengaan met coöperatie De Valk Wekerom. Wij zijn hier blij mee en verwelkomen de nieuwe collega's en leden van harte. U weet inmiddels dat het daarbij niet blijft. Zo zitten wij momenteel in een vergelijkbaar traject met coöperatie Vitelia. Ook hier hopen wij op een vervolg in de vorm van fusie.

Wordt het daarna weer een beetje rustiger voor de collega's in ons bedrijf? Ik zou verwachten en hopen dat dit het geval is, maar de geschiedenis leert voorzichtig te zijn met dergelijke uitspraken. Wel is het zo dat het vroegtijdig onderkennen van de situatie en het doelbewust kiezen van een strategie indertijd, ons relatief rust heeft gebracht in woelige tijden, iets dat profijt oplevert.

Het is de taak van onze Raad van Commissarissen toezicht te houden op het reilen en zeilen van ons bedrijf en de directie met raad en daad bij te staan. Wij doen dat namens u, de leden. Alles wat bereikt wordt is niet vanzelfsprekend, maar het resultaat van mensenwerk. Ik ben trots op iedereen die betrokken is geweest bij het succes van ABZ Diervoeding in 2024. Reken erop dat wij keihard door blijven werken, ook in de toekomst. Onze leden zijn daarvoor essentieel. We doen het voor u en met u. Het zijn uw veehouderijen die wij helpen optimaal te presteren.

Ik dank u voor uw vertrouwen en wens u een vooerspoedig 2025.

Met vriendelijke groet,
namens de Raad van Commissarissen,
Rens van Dobbenburgh, voorzitter

Corporate Governance

Coöperatie ABZ U.A. is een coöperatie van leden-ondernemers. Voor de bestuurlijke inrichting is gekozen voor het Raad van Commissarissenmodel.

De leden van de coöperatie houden toezicht op het bestuur en de algemene gang van zaken binnen de coöperatie door middel van een Raad van Commissarissen. Tevens functioneert de Raad van Commissarissen als een adviesorgaan voor de directie. De Raad van Commissarissen bestaat uit tien leden. Dit aantal zal door middel van het rooster van aftreden teruggebracht worden tot zeven leden. Negen commissarissen zijn lid en afnemer van de coöperatie, daarnaast is er één externe commissaris. De commissarissen worden door de Ledenraad gekozen. De Ledenraad is het hoogste orgaan van de coöperatie.

Binnen de Raad van Commissarissen zijn een auditcommissie, een remuneratiecommissie en een selectie- en benoemingscommissie ingesteld. Tenminste eenmaal per jaar bespreekt het college, buiten aanwezigheid van het bestuur, het functioneren van de Raad van Commissarissen, het bestuur en dat van de individuele commissarissen.

De algemeen directeur wordt benoemd door de Raad van Commissarissen en vormt het bestuur van de coöperatie.

Op onze website zijn de statuten, het commissarissenreglement, de profielschets voor de Raad van Commissarissen, het ledenraadsreglement en de profielschets voor de ledenraadsleden beschikbaar.

De Corporate Governance structuur is ingericht zoals vastgelegd in de NCR-Code voor coöperatief ondernemerschap, voor zover de bepalingen daarin als relevant voor de coöperatie worden beschouwd en een meerwaarde voor de coöperatie als geheel geven. Het bestuur en de Raad van Commissarissen zijn hier gezamenlijk verantwoordelijk voor.

Organisatiecultuur

Als coöperatie zijn wij uniek doordat onze leden niet alleen klanten zijn, maar ook mede-eigenaren. Zij spelen een actieve rol in het bepalen van de koers van ons bedrijf. Dit model van eigenaarschap geeft onze leden directe invloed op cruciale beslissingen, ook op bijvoorbeeld het gebied van duurzaamheid.

In onze bestuurlijke structuren spelen zowel de Raad van Commissarissen, de Ledenraad als de Jongerenraad een belangrijk rol binnen het bedrijf. De Ledenraad, als vertegenwoordiging van de huidige primaire stakeholders, zijn essentieel voor het afstemmen van de duurzaamheidsdoelen op de behoeften en

verwachtingen van de leden van de coöperatie. Door duurzaamheid als agendapunt in de vergaderingen op te nemen, kan er structureel aandacht worden besteed aan de integratie van duurzaamheid in de strategische plannen.

De Jongerenraad vertegenwoordigt daarentegen de toekomstige generatie stakeholders en biedt een waardevol perspectief voor langetermijnbeleid. Zij hebben een adviserende rol en kunnen met frisse ideeën bijdragen aan de strategie en visie van de coöperatie op het gebied van duurzaamheid. Door hen actief te betrekken bij de discussie over duurzaamheid wordt niet alleen hun betrokkenheid vergroot, maar wordt ook rekening gehouden met de behoeften van de volgende generatie veehouders.

Raad van Commissarissen

In 2024 kwamen de Raad van Commissarissen en directie tien keer bijeen. De vergaderingen zijn één keer online georganiseerd. De vergaderingen van de Raad van Commissarissen verliepen constructief. In de vergaderingen werden het beleidsplan, de jaarlijkse begroting en investeringsvoorstellen bekrachtigd. Daarnaast zijn de financiële rapportage, de strategie en de voornaamste risico's verbonden aan de onderneming besproken. Dit jaar werd er extra aandacht gegeven aan de fusie van de coöperaties ABZ De Samenwerking U.A. en De Valk Wekerom U.A. per 29 april 2024 en de strategische samenwerking met coöperatie Vitelia U.A.

De auditcommissie kwam in het verslagjaar drie keer bijeen. Twee van deze vergaderingen zijn bijgewoond door de accountant. De belangrijkste onderwerpen waren de financiële resultaten van de coöperatie, de benoeming van de accountant voor controle van de jaarrekening, het debiteurenbeleid en de risicobeheersing binnen de coöperatie.

De remuneratiecommissie kwam één keer bijeen. Belangrijkste onderwerp was het functioneren en de bezoldiging van de bestuurder.

De selectie- en benoemingscommissie kwam één keer bijeen. Belangrijkste onderwerp was de benoemingen binnen de Raad van Commissarissen conform het geldende rooster van aftreden. Hierbij zijn de uitgangspunten zoals vastgelegd in de profielschets voor de Raad van Commissarissen gehanteerd als leidraad.

De heer T.N. (Theo) van Zoest was aftredend en herbenoembaar.

Ledenraad

De Ledenraad van coöperatie ABZ U.A. bestaat uit 19 personen. Zij zijn allen gekozen door en uit de leden van de coöperatie.

De Ledenraad kwam in het verslagjaar negen keer bijeen. De vergaderingen zijn vier keer online georganiseerd. De vergaderingen werden voorgezeten door de voorzitter van de Raad van Commissarissen en verliepen constructief en in goede sfeer. In de Ledenraadsvergaderingen zijn de afzetontwikkeling, het financiële resultaat en de algemene gang van zaken binnen de coöperatie besproken. Dit jaar werd er extra aandacht gegeven aan de fusie van de coöperaties ABZ De Samenwerking U.A. en De Valk Wekerom U.A. per 29 april 2024 en de strategische samenwerking met coöperatie Vitelia U.A.

De vergadering die in maart werd gehouden is de zogenaamde jaarvergadering zoals in de statuten is vastgelegd. Deze jaarvergadering werd voorafgegaan door vijf regionale ledenbijeenkomsten. In de jaarvergadering van de Ledenraad werd een toelichting gegeven op de jaarrekening over het boekjaar 2023. De jaarrekening en resultaatbestemming werden vastgesteld. De Ledenraad verleende volgens poadvies van de Raad van Commissarissen decharge aan het bestuur over het gevoerde beleid en aan de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht. In deze jaarvergadering vond de (her)benoeming van de commissarissen plaats.

Aftredend en herkiesbaar waren de heren D. (Dennis) van Dasselaar uit Nijkerk en M.F. (Mattieu) Spruit uit Oudewater. Beiden werden door de leden met ruime meerderheid herkozen. Aftredend en niet herkiesbaar waren mevrouw J. (Jolanda) van Doren uit Zeeland, de heer C.D. (Kees) Kortleve uit Noordeloos en de heer W. (Wim) van Helvoort uit Someren. Als kandidaat werden gesteld: de heer M.C.J.M. (Martin) van der Heijden uit Boxtel en P.A. (Patrick) Spruit uit Reeuwijk. De kandidaten werden door de leden met ruime meerderheid gekozen. Alle leden kregen de mogelijkheid om via onze website deel te nemen aan de verkiezingen.

Ledenbijeenkomsten

Op 11, 12, 13, 14 en 15 maart 2024 werden de jaarlijkse ledenbijeenkomsten in Markelo, Oirschot, Drachten, Nijkerk en Haastrecht gehouden. De vergaderingen werden bijgewoond door ongeveer 265 leden. Een toelichting werd gegeven op de jaarrekening en het voorstel voor resultaatbestemming over het boekjaar 2023. De leden werden geïnformeerd over de voorgestelde benoeming binnen de Raad van Commissarissen. Tevens werden de leden geïnformeerd over de aanstaande verkiezingen binnen de Ledenraad. Na de pauze was er in het 'Coöperatie Café' ruim mogelijkheid voor ontmoeting en het uitwisselen van ideeën en ervaringen.

Jongerenraad

De Jongerenraad van coöperatie ABZ U.A. bestaat uit 10 personen tussen de 18 en 30 jaar. De leden van

de Jongerenraad zijn allen betrokken bij een bedrijf van een lid-afnemer van ABZ Diervoeding. De Jongerenraad wordt begeleid door een afgevaardigde vanuit de Raad van Commissarissen en een medewerker vanuit de coöperatie. Het doel van de Jongerenraad is om jongeren te betrekken bij de coöperatie door middel van activiteiten. Daarnaast vormen ze een klankbordgroep richting de Ledenraad en Raad van Commissarissen door mee te denken en een mening te vormen over ontwikkelingen, strategie en visie van de coöperatie.

De Jongerenraad is in het verslagjaar zes keer bij elkaar gekomen. Tijdens de vergaderingen werd er gesproken over de ontwikkelingen van de coöperatie en de verschillende diersectoren. Er is er een werkgroep aan de slag gegaan voor de Jongerendag en er werden verschillende stellingen bediscussieerd met een afvaardiging van de Raad van Commissarissen. Er kwam regelmatig een medewerker uit de coöperatie aan het woord om te vertellen over zijn of haar afdeling en werkzaamheden. De vergaderingen vonden afwisselend plaats op één van de productielocaties van ABZ Diervoeding.

De Jongerenraad heeft verschillende bedrijven bezocht. Waaronder kaasboerderij Verweij in Polsbroek, varkenshouderij van RvC-lid Jaco Geurts in Scherpenzeel, het melkveebedrijf van jongerenraads-lid Rogier Dasselaar in Hoge Hexel, CRV Breeding Centre Wirdum en tevens werden Vencomatic in Eersel en varkensslachterij Westfort in IJsselstein bezocht. Ons hoogtepunt van dit jaar was de Jongerendag op 1 november, waarbij ruim 225 jongeren vanuit het hele land naar de Haven van Rotterdam zijn afgereisd om hier op een boot doorheen te varen. We hebben alles over de grondstoffenhandel gezien en gehoord van spreker Ruben Kraaijeveld (Operations manager bij Cefetra B.V.) en havenmeester Henk.

In het jaar 2024 zijn Lennart Baas, Paulien Beukeboom en Tess Verkleij afgetreden en zijn er twee nieuwe leden de Jongerenraad komen versterken. Wij bedanken jullie voor jullie inzet en betrokkenheid! De huidige samenstelling bestaat uit Luuk Boere (Driebruggen), Rogier Dasselaar (Hoge Hexel), Tom Vendrig (Montfoort), Eline Hoeven (Moergestel), Joep Benschop (Haastrecht), Niels Liefing (Nijkerk), Remco Schouten (Lopik), Gerlinde van Velde (Oene) en Jan-Willem van der Wind (Montfoort).

Leden

Coöperatie ABZ U.A. is een onderneming van leden-ondernemers. Leden die geen onderneming meer exploiteren worden naar verloop van tijd uitgeschreven. We mochten in 2024 225 nieuwe leden verwelkomen. Per 1 januari 2025 waren er 2.807 leden geregistreerd.

Kerncijfers

Afzet in tonnen	2024	2023*1	2022	2021	2020*2
Pluimveevoeders	355.761	339.383	382.386	368.412	364.978
Varkensvoeders	179.143	206.374	222.200	190.580	189.626
Herkauwvoeders	340.052	339.109	345.228	330.166	344.905
Biologische voeders	49.707	36.689	40.327	38.662	33.687
Proefvoeders	1.859	2.593	2.225	2.173	2.588
Diverse voeders	688	863	2.279	1.834	8.069
Totaal mengvoeders	927.210	927.011	994.645	931.827	943.853
Productie derden	75.056	85.010	86.390	41.302	30.736
Grondstoffen	121.226	116.321	101.306	101.725	109.000
Ruwvoeders	13.792	16.332	16.831	19.267	21.321
Overige handelsartikelen	4.809	4.008	4.157	3.602	3.992
Totaal diervoeders	1.142.093	1.148.682	1.203.329	1.097.723	1.108.902
Meststoffen	24.586	23.697	29.311	25.298	27.058
Vloeibare brandstoffen	3.087	3.132	3.134	2.872	3.079
Omzet in euro's (x € 1.000)	2024	2023*1	2022	2021	2020*2
Diervoeders	400.369	456.475	510.851	349.077	312.697
Levende have	18.349	12.576	19.436	15.343	16.350
Meststoffen	8.601	10.933	17.025	6.334	5.569
Zaaizaden	2.015	1.863	1.847	1.516	1.714
Vloeibare brandstoffen	3.808	3.847	4.349	2.943	2.654
Winkelartikelen	2.926	2.771	1.986	1.823	1.697
Diverse artikelen	462	467	1.408	1.275	1.162
Totaal omzet in euro's	436.530	488.932	556.902	378.311	341.825
Leden en medewerkers	2024	2023*1	2022	2021	2020*2
Aantal leden	2.807	2.920	2.914	2.948	3.017
Aantal medewerkers (FTE)	301	307	305	291	285
Financiering (x € 1.000)	2024	2023*1	2022	2021	2020*2
Balanstotaal in euro's	110.978	116.041	128.286	117.474	111.838
Eigen vermogen	81.528	79.120	80.216	77.481	75.124
Solvabiliteit (in procenten) *3	73	68	63	66	67
Resultaat en rentabiliteit	2024	2023*1	2022	2021	2020*2
Resultaat (x € 1.000) *4	5.079	9.530	6.025	3.843	5.939
Resultaat / omzet	1,16	1,95	1,08	1,02	1,74
Resultaat / eigen vermogen	6,23	12,04	7,51	4,96	7,91

*1 De vergelijkende cijfers zijn samengesteld uit de jaarrekeningen 2020 tot en met 2023 van de voormalige coöperaties ABZ De Samenwerking U.A. en De Valk Wekerom U.A.

*2 53 weken.

*3 Eigen vermogen in procenten van het balanstotaal.

*4 Uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen en restitutie.

Verslag van de directie

Het beste dichtbij

In 2024 hebben we verder gebouwd aan de coöperatie om in de vijf regio's waar wij actief zijn onze positie te versterken en de dienstverlening voor onze leden/afnemers te verbeteren.

Door de samenvoeging van de coöperaties ABZ De Samenwerking U.A. en De Valk Wekerom U.A. tot coöperatie ABZ U.A. hebben we onze positie als landelijke veehouderijcoöperatie verder kunnen versterken. Vanuit acht gespecialiseerde fabrieken kunnen we nu alle voeders in eigen beheer produceren en efficiënt bij onze veehouders afleveren.

In Noord-Nederland zijn we bij onze fabriek in Stroobos gestart met de bouw van een groot grondstoffenblok. Hierdoor kunnen we straks meer grondstoffen per schip aanvoeren en kunnen we ook de zogenaamde Non-GMO rundveevoeders in deze fabriek produceren.

In onze fabriek in Meppel hebben we in het reguliere deel de eerste stappen gezet om deze fabriek verder te specialiseren tot full service pluimveevoederfabriek voor Noord-Nederland.

In Midden-Nederland hebben we veel tijd en energie gestoken in de integratie van de twee voormalige coöperaties. Zowel voor de collega's in Nijkerk als Lunteren was dit een stevige klus. We hebben er hierbij voor gekozen om de fabriek in Lunteren te voorzien van nieuwe besturingssoftware, wat de nodige impact met zich meebracht, maar goed is verlopen. De collega's raken goed op elkaar ingespeeld en we worden echt één team.

In Zuid-Nederland is veel tijd besteed aan het maken van plannen voor toekomstige aanpassingen van de fabriek in Eindhoven en om onze vergunning vernieuwd te krijgen. Niet alleen voor veehouders is het in Nederland lastig om vergunningen te vernieuwen, ook voor diervoederfabrikanten is dit geen eenvoudige opgave. Het is ingewikkelde wet- en regelgeving en vraagt vaak veel geduld. We zitten in Eindhoven op een uitstekende plek op het industrieterrein De Hurk aan het Beatrixkanaal. Als de vergunning definitief verleend is, kunnen we weer verder investeren en moderniseren om daar, met oog voor de omgeving, kwaliteitsvoeders te produceren.

Vanuit onze locatie in West-Nederland wordt de afdeling Plant & Teelt grotendeels aangestuurd.

De landelijke uitrol van onze Plant & Teelt-formule wordt in het gehele land als positief ervaren door onze veehouders. Ook in de plantaardige sectoren vindt een stevige consolidatieslag plaats, waarin wij een mooie positie hebben, waar onze veehouders van profiteren.

In Oost-Nederland zijn we voor onze fabriek in Markelo de vergunningen aan het actualiseren. We zijn een mooi eind op weg met dit proces en hopen dit in 2025 te kunnen afronden. Het verkrijgen van een vergunning is een proces van lange adem. We hebben in Markelo ingezet op het verminderen van geurklachten. Dit is door de realisatie van een hogere schoorsteen in 2024 gelukt. We vinden het van belang om als goede buurman in Markelo samen met de omgeving op te trekken.

Consolidatie

Het samenvoegen van diervoederbedrijven door fusies en overnames wordt met een mooi woord consolidatie genoemd. Onze coöperatie kent een lange traditie van fusies en overnames. Al deze stappen in het verleden hebben er in geresulteerd dat er nu een landelijke aanbieder van diervoeders + bijbehorend advies is voor alle Nederlandse veehouders, ongeacht de diersoort die zij op het bedrijf hebben. De aanwezigheid in alle regio's en het leveren van voeders voor alle diercategorieën zorgen ervoor dat de coöperatie een goede risicospreiding heeft en dat door de bundeling er schaalvoordelen behaald worden.

In onze geschiedenis van meer dan honderd jaar zien we dat er periodes zijn geweest waarin er veel consolidatie plaatsvond in de sector en periodes die rustiger zijn geweest. Het is een natuurlijk proces dat deze periodes afwisselend plaatsvinden. Externe factoren die de Nederlandse veehouderij beïnvloeden versnellen het consolidatieproces. ABZ Diervoeding heeft een aantal mooie stappen mogen zetten de afgelopen jaren. We hebben een goed stabiel team, collega's die met veel passie voor onze veehouders elke keer weer de schouders eronder zetten.

In 2024 zijn wij een strategische samenwerking met coöperatie Vitelia U.A. gestart. We werken intensief samen en benutten daarmee de voordelen die zo'n samenwerking biedt en geven die door aan onze leden. Onderdeel van deze samenwerking is of een uiteindelijke fusie van de twee coöperaties tot één

nieuwe coöperatie meerwaarde biedt voor de aangesloten leden van de twee coöperaties. We hebben in 2024 in dit proces mooie stappen gezet. We hebben hierin geen haast. Beide coöperaties acteren zelfstandig prima. Het is vooral de lange termijn die hierin leidend is. Zorgvuldigheid gaat voor snelheid, maar we werken natuurlijk wel door. Voor ABZ Diervoeding was het van belang om eerst de integratie van ABZ De Samenwerking + De Valk Wekerom af te ronden.

Elke consolidatiestap brengt de coöperatie iets extra, stap voor stap wordt de coöperatie steeds completer. De coöperatie kent maar één doel en dat is het belang van onze leden-veehouders op korte en lange termijn. Dit zorgt voor een enorme focus in ons bedrijf en dit geeft kracht. ABZ Diervoeding heeft deze focus op de veehouder en het voer goed in de markt gezet. Hierdoor hebben wij in 2024 een groot aantal nieuwe leden/afnemers mogen verwelkomen die vertrouwen hebben in onze aanpak.

Afzetontwikkeling

In 2024 realiseerden wij wederom een positieve klantenbalans. De afzetontwikkeling was stabiel, met wel verschillen tussen de sectoren. Onze goede naam gaat voor ons uit en dat zorgt voor een aanwas in leden/afnemers. De integratie van de coöperaties ABZ De Samenwerking U.A. en De Valk Wekerom U.A. tot coöperatie ABZ U.A. nam de nodige aandacht in beslag. Zorgvuldig, stap voor stap worden de bedrijven geïntegreerd. Na een jaar hard werken mogen we heel tevreden zijn met de gerealiseerde mengvoederafzet.

De afzet van pluimveevoeders steeg met bijna vijf procent. Zowel in legpluimveevoeders als vleespluimveevoeders wisten we een mooie plus in de afzet te realiseren. De samenvoeging van de twee voormalige coöperaties maakt dat er hierdoor een stevige aanbieder van pluimveevoeders voor de Nederlandse markt en de grensstreken met België en Duitsland is ontstaan. Onze positionering als no nonsens voerspecialist die samen met de pluimveehouders gaat voor resultaat in de stal wordt in de markt (h)erkent.

De afzet varkensvoeders daalde met dertien procent. We wisten ook hier nieuwe leden/afnemers aan ons te binden en realiseerden met onze voeders en advies zeer goede resultaten in de stallen. Onze voeders sluiten goed aan bij de voedingsbehoefte die de nieuwe genetica vraagt. Echter zagen wij in 2024 al een behoorlijk effect van de zogenaamde LBV en LBV+ regelingen, waardoor een aantal ondernemers ervoor kozen om hun bedrijf te beëindigen. We volgen hiermee de landelijke trend en verwachten ook in 2025 hier nog effecten van te zien in de afzet.

De afzet van voeders voor herkauwers steeg met bijna één procent. In alle regio's zijn we tevreden over de afzetontwikkeling en mochten we nieuwe leden/afnemers verwelkomen. De afzetontwikkeling werd ondersteund door de goede melkprijzen. De inzet voor 2024 is een verdere groei in het aantal veehouders die melkvee, geiten- en/of schapenvoeders + bijbehorend advies bij ons betrekken. ABZ Diervoeding heeft al jarenlang een uitstekende naam in herkauwvoeders en weet hierdoor jaar in, jaar uit, meer leden/afnemers aan de coöperatie te binden.

De afzet in biologische voeders maakte een sprong van bijna 35 procent erbij. De vijf bedrijven waar wij uit zijn ontstaan waren alle vijf actief in de vermarktting van biologische voeders, waarbij De Valk Wekerom tevens de productie in eigen beheer had. Vanuit de samenvoeging van de vijf bedrijven is er nu een stevige landelijke aanbieder van biologische voeders ontstaan met de productie van alle biologische voeders in eigen beheer. Dit is door de markt opgemerkt en heeft voor een instroom van nieuwe leden/afnemers voor biologische voeders gezorgd.

De totale afzet in mengvoeders bleef gelijk aan het voorgaande jaar. De afzet grondstoffen steeg met ruim vier procent. De totale gerealiseerde afzet diervoeders (mengvoeders + productie derden + grondstoffen e.d.) bedroeg ongeveer 1.123.000 ton.

Een gedetailleerde weergave van de afzetcijfers kunt u lezen in het overzicht met de kerncijfers op pagina 7.

Nieuwe afzet vergaren op een gezonde manier heeft een hoge prioriteit. We zijn onze leden erkentelijk voor de trouwe afname van en steun aan onze coöperatie.

Financieel resultaat

Continuïteit van de coöperatie en rendement voor onze leden vormen dé basis van onze onderneming. Een goede solvabiliteit en een positief bedrijfsresultaat zijn hiervoor noodzakelijk. Het financieel resultaat over 2024 was voldoende.

Het rendement van de coöperatie ligt niet alleen in financieel opzicht, maar vooral in het verkrijgen van nieuwe leden/afnemers. Door het aantrekken van nieuwe, gezonde omzet is kostenbeheersing naar de toekomst mogelijk. Een positief bedrijfsresultaat en voldoende liquiditeit zijn en blijven noodzaak voor diepte-investeringen in de toekomst. Een gedeelte van het resultaat over 2024 wordt toegevoegd aan de statutaire reserves.

Financiële positie

Een goede financiële- en liquiditeitsplanning op het veehouderijbedrijf is een vereiste om boer te zijn en boer te blijven. Leverancierskrediet is voor ondernemers geen structurele oplossing voor liquiditeitstekorten. De coöperatie voert een terughoudend beleid ten aanzien van het verstrekken van leverancierskrediet.

De investeringen in machines, installaties en vervoersmiddelen lagen iets boven het gemiddelde afschrijvingsniveau. Investeringen in de mengvoederindustrie gaan vaak met grotere projecten ineens, waardoor de verdeling per jaar niet altijd evenredig is. Voor de komende jaren staan er forse investeringen in onze fabrieken gepland.

De financiële positie van de coöperatie is gezond. Zoals blijkt uit de kerncijfers beschikt coöperatie ABZ U.A. over voldoende middelen om aan haar lopende en verwachte betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. In afwachting van beoogde diepte-investeringen heeft de coöperatie er bewust voor gekozen de liquide middelen zo veilig mogelijk te beheeren, door deze te stallen op spaarrekeningen en deposito's bij door de Nederlandse Bank erkende systeembanken.

Risicomanagement

De coöperatie onderkent een zestal belangrijke risico's.

Een belangrijk risico is het aankopen en ontvangen van grondstoffen die gecontamineerd zijn met ongewenste stoffen. Deelname aan het kwaliteitsprogramma SecureFeed, strenge product- en leveranciersselectie en goede ingangscntrole beheersen dit risico. Goede kennis, monitoring en het delen van informatie zijn essentieel om kwaliteitsborgingsprogramma's goed te laten functioneren. Wellicht is het nog het allerbelangrijkst dat een ieder die werkzaam is in de voedselketen de juiste mindset heeft om iedere dag veilig voedsel zonder enig risico te produceren.

Een tweede risico is de volatiliteit van grondstofmarkten. Prijsschommelingen vanuit de inkoop van grondstoffen altijd kunnen doorberekenen in de mengvoederprijzen is geen vanzelfsprekendheid. Ons ERP-systeem (Enterprise Resource Planning) is ingericht om prijseffecten goed te kunnen monitoren. Een deel van het eigen vermogen is bestemd als bestemmingsreserve voor uitzonderlijke prijs- en marktrisico's.

Een derde risico is het zogenaamde kredietrisico. Dit risico kan zich voordoen als contractpartijen van onze coöperatie, zoals leveranciers of afnemers, hun contractuele verplichtingen niet nakomen.

Zorgvuldigheid bij het aangaan van nieuwe relaties bij zowel de aankoop als verkoop is hierbij van belang. Vanuit het senior management wordt hier voortdurend op gecoacht.

Als vierde benoemen we als risico de gevolgen die dierziektes en de gekozen aanpak van de bestrijding kunnen hebben voor het volume mengvoerders dat wij jaarlijks kunnen afzetten naar onze leden/afnemers. Dit externe risico wordt beperkt doordat we de beschikking hebben over meerdere locaties, waarbij er een uniformiteit is in wagenpark, belading en productietechnieken. Daarnaast zijn er goede afspraken met collega-mengvoederproducenten. Tevens is het van belang te noemen dat er een goede spreiding is van de afzet over de verschillende sectoren en regio's binnen onze coöperatie.

Het vijfde risico wat wij benoemen is het risico van brand in één van onze productiebedrijven. Bovengenoemde mogelijkheden voor productiewisseling zijn ook hiervoor geregeld. Daarnaast zijn de productiefaciliteiten uitgerust met branddetectie en -beveiligingssystemen. Alle fabrieken voldoen aan de vereiste ATEX-normen ter preventie van stofexplosies. Periodiek worden de preventieve voorzieningen ter voorkoming van brand getoetst door experts namens onze verzekeraars.

Tenslotte benoemen we het risico van cybercriminaliteit. In ons bedrijfsmodel verzorgen wij de voeding van dieren op basis van het Just In Time principe. Onze bedrijfsvoering is erop gericht om altijd te kunnen leveren. Enerzijds zijn wij een moderne onderneming die door middel van automatisering veelal verbonden is met de buitenwereld, anderzijds zijn onze productieprocessen lokaal ingericht en hierdoor nauwelijks van buitenaf te benaderen. Naast het operationele risico zijn we ons bewust van de risico's die cybercriminaliteit met zich meebrengt ten aanzien van bedrijfs- en privacygevoelige informatie. We nemen onze verantwoordelijkheid in het beschermen van klantgegevens en investeren voortdurend in het verbeteren van onze systemen. In 2024 zijn we gestart met een uitgebreid OT security onderzoek, specifiek gericht op onze fabrieksomgeving, om te garanderen dat onze dataveiligheidsnormen voldoen aan de hoogste eisen. Hiermee blijven we werken aan het vertrouwen van onze klanten en partners.

Welkoop

Coöperatie ABZ U.A. heeft vier winkelpanden waarin een zogenaamde Welkoopwinkel is gevestigd. De exploitatie van de Welkoopwinkel op onze locatie Haastrecht wordt in eigen beheer uitgevoerd. Voor de andere vestigingen wordt de exploitatie door derden uitgevoerd. De exploitatie van de winkel in

Haastrecht wordt ondergebracht in Welkoop Haastrecht B.V. Coöperatie ABZ U.A. is 100 procent eigenaar van Welkoop Haastrecht B.V. Welkoop Haastrecht kende een goed jaar en heeft daarbij een bijdrage geleverd aan het financiële resultaat en aan de serviceverlening naar onze leden/afnemers.

Deelnemingen

Vanuit onze locatie in Klein Amsterdam (gemeente Voorst) beschikken we onder de naam Klein Hekkelder B.V. over een plattelandswinkel met een breed assortiment diervoeders. Coöperatie ABZ U.A. is 100 procent eigenaar van Klein Hekkelder B.V. In 2025 wordt de winkeloppervlakte uitgebreid om een breed assortiment naar de klanten te kunnen presenteren.

Samen met C.A.V.V. Zuid-Oost Salland U.A. exploiteren wij een op- en overslagsilo in Lochem. Deze silo is direct aan het Twentekanaal gelegen, waardoor wij hier grote schepen met grondstoffen kunnen ontvangen. Onze fabriek in Markelo wordt vanuit deze silo voorzien van grondstoffen. Deze activiteit is ondergebracht in de OOCON (Op- en Overslag Coöperatie Oost Nederland).

De coöperatie participeert in Schothorst Feed Research B.V. te Lelystad (6,91%-belang). SFR is een onafhankelijk onderzoeksinstituut voor de diervoederindustrie. SFR ondersteunt ons met kennis over grondstoffen, toevoegingen, nutriëntbehoeften en de relatie tussen voeding en gezondheid. ABZ Diervoeding is 'hofleverancier' bij SFR voor zowel de reguliere voeders als de voeders voor proefdoeleinden.

De coöperatie participeert in de Coöperatie Kennis Transfer Centrum (KTC) Proefboerderij Zegveld U.A. (3,81%-belang). KTC Zegveld is dé locatie voor onderzoek, kennisdeling en innovatie in de veenweiden.

Samen met AVC De Eendracht U.A. te Rouveen nemen we deel in de Stichting Coöperatieve Inkoop Service. De stichting heeft ten doel het bieden van, het faciliteren van en het optimaliseren van professionele ondersteuning voor de inkoop en logistiek van diervoedergrondstoffen voor de aangesloten coöperaties. De uitvoering hiervan wordt ingevuld door onze afdeling Inkoop & Logistiek.

Personeel & Organisatie

ABZ Diervoeding streeft naar het waarborgen van een veilige werkomgeving en ethische arbeidspraktijken. Onze medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal; zonder hen zijn we niet in staat onze producten te maken. Daarom is het belangrijk dat werknemers

van ABZ Diervoeding veilig kunnen werken, gelijke kansen krijgen, gezond blijven, zichzelf kunnen ontwikkelen en een goede balans hebben tussen werk en privé.

Door onze medewerkers is in 2024 hard gewerkt. We zijn onze medewerkers erkentelijk voor hun tomeloze inzet en vertrouwen in de leiding en de uitgezette koers van de coöperatie.

Er is veel aandacht geweest voor de ontwikkeling van het management en middenkader. Persoonlijke groei van het middenkader ondersteunt verdere groei van onze coöperatie in de toekomst. De vacatures binnen onze onderneming werden vlot ingevuld. Wij hebben een goede naam als werkgever in de arbeidsmarkt.

De ondernemingsraad (OR) vertegenwoordigt de medewerkers van coöperatie ABZ U.A. De OR en directie hebben in 2024 constructief overleg gevoerd over personele thema's binnen onze onderneming. De belangrijkste onderwerpen waren de fusie tussen coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. en coöperatie De Valk Wekerom U.A. tot coöperatie ABZ U.A. en de strategische samenwerking met coöperatie Vitelia U.A.

Het aantal medewerkers is op basis van FTE's licht gedaald. We wisten de vacatures goed ingevuld te krijgen. Voor 2025 worden geen belangrijke wijzigingen in omvang en samenstelling van het personeelsbestand verwacht.

Onze medewerkers zijn erg betrokken. Dit vertaalt zich onder andere in een veelal langdurig dienstverband. Elk jaar worden onze medewerkers in bijeenkomsten en (werk)overleg geïnformeerd over de ontwikkelingen bij de coöperatie. Regelmatig wordt er gesproken over hoe we samen beter, efficiënter en effectiever de werkzaamheden kunnen verrichten.

Gezondheid, veiligheid en welzijn van onze medewerkers

In 2024 hebben we bij ABZ Diervoeding een vitaliteitsscan uitgevoerd, waaraan 213 medewerkers hebben deelgenomen. Deze scan richtte zich op werkvermogen, werkomstandigheden, werkbeleving, emotionele werkbelasting en levensstijl. Uit de resultaten blijkt dat 85 procent van onze medewerkers hun werkvermogen, wat zowel fysieke als mentale geschiktheid om te werken omvat, als uitstekend of goed beoordeelt. De gemiddelde productiviteit op een normale werkdag lag op 88,7 procent, wat in lijn ligt met de benchmark. Onder de ploegendienstmedewerkers gaf 84 procent aan tevreden of zeer tevreden te zijn, terwijl 57 procent aangaf dat de fysieke

belasting in ploegendienst de afgelopen vijf jaar niet is toegenomen.

De ervaren werkdruk bij ABZ Diervoeding werd over het algemeen als gemiddeld beoordeeld, met weinig verschillen tussen locaties. Tijdens het onderzoek naar werkbeleving is ook het risico op burn-out in kaart gebracht, waarbij burn-out wordt omschreven als een psychische werk gerelateerde vermoeidheidstoestand.

Wat betreft veiligheid op de werkvloer zijn we tevreden dat het aantal meldingen van onveilige situaties en bijna ongevallen in 2024 beperkt bleef tot zeven, met één geval van verzuim. Hoewel elke onveilige situatie er één te veel is, zien we dit als een indicatie dat de veiligheid op de werkvloer goed gewaarborgd is. Ons uiteindelijke doel blijft echter om het aantal onveilige situaties terug te brengen naar nul.

Deze cijfers laten zien dat de werkomstandigheden over het algemeen goed zijn, wat ook blijkt uit ons ziekteverzuimpercentage van 3,9 procent in 2024. Dit percentage is iets lager dan in 2023 en gunstig in vergelijking met de sector. Ondanks dit positieve resultaat blijven we ons richten op het verder verbeteren van de werkomstandigheden en het verlagen van het ziekteverzuim. Dit draagt niet alleen bij aan een gezonde werksfeer binnen ons bedrijf, maar onderstreept ook ons streven om een aantrekkelijke werkgever te zijn voor toekomstige medewerkers. Daarnaast is het ook ons voornemen om onderzoeken naar de vitaliteit van onze medewerkers in de toekomst regelmatig uit te voeren. De inzichten die deze onderzoeken opleveren, willen we benutten om beter naar onze medewerkers te luisteren en gerichte verbeteringen door te voeren.

Binnen ABZ Diervoeding hechten we waarde aan een veilige en respectvolle werkomgeving. Om dit te ondersteunen, zijn er binnen onze organisatie vertrouwenspersonen aangesteld waar medewerkers terecht kunnen om ongewenst gedrag, mogelijke misstanden of andere problemen te melden. In 2024 werd één melding gedaan bij een vertrouwenspersoon, tegenover geen meldingen in 2023.

Het is onze ambitie om een werkomgeving te creëren waarin iedereen zich veilig en gehoord voelt, en waar eventuele problemen effectief en tijdig worden aangepakt.

Diversiteit, inclusie en eerlijke arbeidspraktijken

Diversiteit, inclusie en eerlijke arbeidspraktijken vormen een belangrijk onderdeel van de werkwijze binnen ABZ Diervoeding. Discriminatie wordt bij ABZ Diervoeding niet getolereerd en bij de werving van nieuwe medewerkers ligt de focus op de kwaliteiten

en geschiktheid van de kandidaat voor de functie, ongeacht geslacht, leeftijd of geaardheid. In 2024 bestond het personeelsbestand uit 84 procent mannen en 16 procent vrouwen, terwijl in de directie en het management uit een verhouding van 71 procent mannen en 29 procent vrouwen bestaat. Er zijn momenteel een beperkt aantal buitenlandse werknemers in dienst (grensarbeiders).

ABZ Diervoeding zet zich in voor het aantrekken, behouden en ontwikkelen van gekwalificeerde medewerkers. Dit wordt ondersteund door eerlijke arbeidsvoorwaarden, waarbij 61,3 procent van de medewerkers wordt verlonde conform de CAO voor graanbe- en verwerkende bedrijven. Alle medewerkers voeren jaarlijks een personeelsgesprek met de direct leidinggevende. Deze gesprekken bieden ruimte voor reflectie, feedback en het bevorderen van persoonlijke en professionele groei.

Ons streven naar een positieve en inclusieve werkcultuur wordt weerspiegeld in ons hoge werknemersretentiepercentage, dat in 2024 op 101,6 procent lag. Dit percentage duidt op tevreden werknemers, goede arbeidsvoorwaarden en een prettige werkomgeving. Het behouden van ervaren medewerkers is voor ons van groot belang, omdat het bijdraagt aan zowel de continuïteit als productiviteit van ons bedrijf.

Voor zover mogelijk en noodzakelijk bezochten medewerkers cursussen en trainingen. Jaarlijks bieden wij een aantal WO-, HBO- en MBO-studenten afstudeer- en stageplaatsen aan. Wij vinden het belangrijk jonge mensen in en om onze organisatie te hebben. Zij moeten de kans krijgen om ervaring op te doen en wij moeten ons door hen laten inspireren.

We zijn dankbaar voor de getoonde inzet van onze medewerkers, ieder op zijn eigen plek.

Marketing & Communicatie

Zoals gebruikelijk ontvingen onze leden/afnemers in 2024 vijf keer onze nieuwsbrief 'ABZ Nieuws'. Daarnaast verstuurdde wij periodiek een sectorgerichte e-mail-nieuwsbrief. In de nieuwsbrieven werden zij geïnformeerd over de ontwikkelingen bij de coöperatie en met sectorgerichte artikelen bijgestaan in hun bedrijfsvoering. Tevens werden onze leden/afnemers regelmatig geïnformeerd door middel van mailings over actualiteiten. Het gebruik van onze website en de beschikbare hoeveelheid informatie nam in 2024 verder toe.

ABZ Diervoeding adverteerde in 2024 in sectorgerichte bladen en online ter ondersteuning van haar naamsbekendheid. In de acquisitie zien wij dat onze naamsbekendheid uitstekend is.

In 2024 werden voor de sectoren pluimvee, varkens en herkauwers verschillende bijeenkomsten en/of webinars georganiseerd. Voor alle leden was er gelegenheid om één of meerdere bijeenkomsten bij te wonen. Daarnaast waren wij aanwezig op een aantal open dagen die door onze klanten georganiseerd werden ter gelegenheid van de opening van een nieuwe stal.

Onze deelname aan de verschillende agrarische beurzen was weer succesvol.

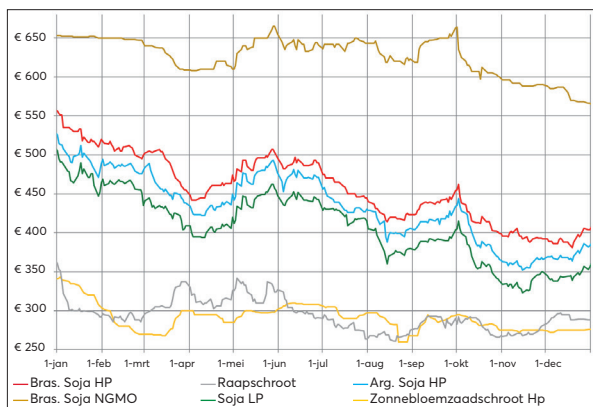
Sociale dialoog

Bij ABZ Diervoeding vinden we het van belang een goede verbinding met de samenleving te hebben in al onze activiteiten. Als coöperatie delen onze leden niet alleen eigendom, maar ook een actieve rol in het vormgeven van onze inspanningen, via onze Ledenraad. Deze nauwe band met onze gemeenschap drijft ons streven naar maatschappelijke verantwoordelijkheid aan. We ondersteunen lokale gemeenschappen door sponsoring, educatieve programma's en het bieden van werkgelegenheid.

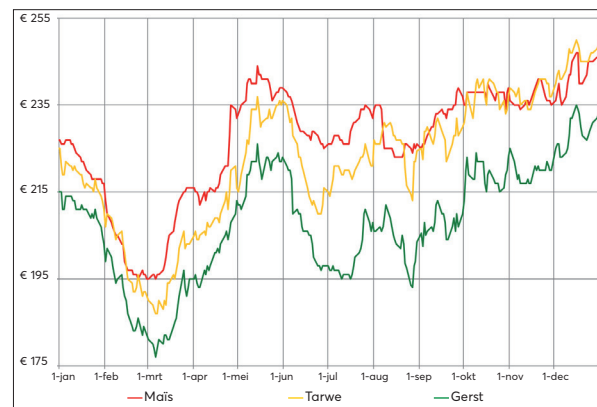
Een concreet voorbeeld van hoe we naar onze gemeenschap luisteren, is onze inzet om geuroverlast

te verminderen. We hebben het afgelopen jaar intensief onderzoek gedaan naar innovatieve technologieën die geuroverlast aanpakken. Deze inspanningen zijn gericht op het verminderen van de impact van onze productie op omwonenden. We zijn voornemens om in de komende jaren aanzienlijke vooruitgang te boeken op dit gebied, zodat we als goede buur bijdragen aan een leefbare omgeving.

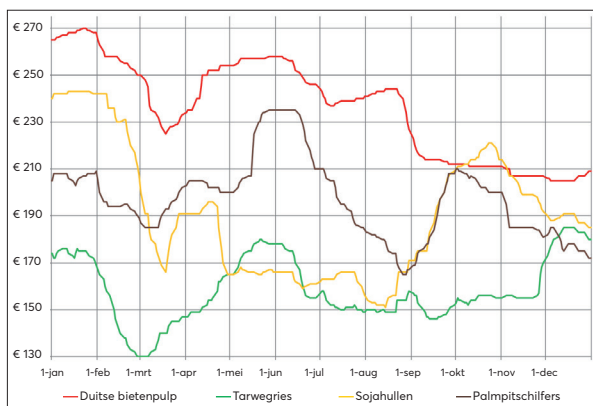
Daarnaast streven we ook naar transparante communicatie over onze duurzaamheidsinitiatieven en -prestaties, omdat we geloven in openheid over onze inspanningen en resultaten. We verwelkomen feedback van belanghebbenden, zoals klanten, leveranciers en andere partners, om samen te werken aan een duurzame toekomst. In 2023 en 2024 hebben we opnieuw een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd, specifiek gericht op veehouders met pluimvee en herkauwers. Dit onderzoek heeft ons waardevolle inzichten en feedback gegeven om onze prestaties verder te verbeteren. We zijn trots op de waardering van onze klanten: veehouders met herkauwers beoordeelden ons met een totaalcijfer van 8,1 voor klanttevredenheid, terwijl pluimveehouders ons zelfs een 8,5 gaven.

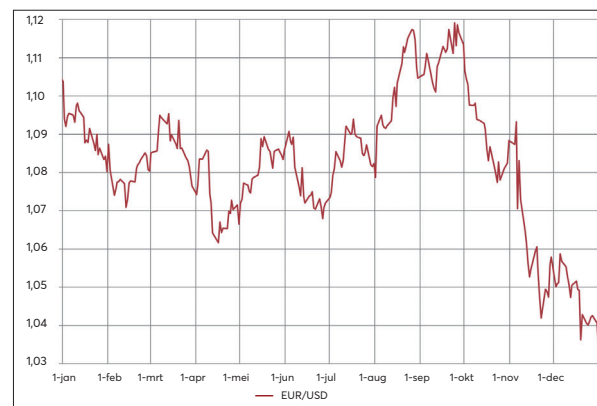
Grafiek 1 Eiwit dagprijzen franko Midden-Nederland

Grafiek 2 Graan dagprijzen franko Midden-Nederland

Grafiek 3 Bijproducten dagprijzen franko Midden-Nederland

Grafiek 4 Slotkoers valuta

Inkoop & Logistiek

De afdeling Inkoop & Logistiek verzorgt de inkoop van mengvoedergrondstoffen, de logistieke planning van de aanvoer van de grondstoffen en de verkoop van volle vrachten mengvoedergrondstoffen rechtstreeks aan onze leden/afnemers.

De wereld is er in 2024 helaas niet vrediger op geworden. We hebben nog steeds oorlog in Oekraïne en ook in andere delen van de wereld is het geweld toegenomen. Dit zorgt ook voor de nodige volatiliteit in de financiële markten. De sterke Amerikaanse economie versus de zwakkere Europese economie is sinds oktober goed terug te zien in de euro/dollar-coers. De Euro is maar liefst 7 procent zwakker geworden ten opzichte van de Dollar.

De daling van de graanprijzen die in 2023 was ingezet hield nog een aantal maanden stand in 2024. In maart hebben we de laagste prijzen gezien voor granen. De kleiner dan verwachte oogsten in Europa en Rusland zorgden na maart voor hogere graanprijzen.

Dit jaar zou eigenlijk de EUDR wetgeving in moeten gaan. Deze wet zou ontbossing tegen moeten gaan. In de zomer en herfst van 2024 was dit het gesprek van de dag en had dit een behoorlijke impact op prijzen van eiwitten. Richting het najaar heeft de EU toch besloten de wetgeving uit te stellen met één jaar, waarna de prijzen zakten tot een behoorlijk laag niveau. Mede veroorzaakt door recordoogsten die worden verwacht in Brazilië en Argentinië.

Omdat wij altijd een deel van de grondstoffen vooruit moeten plannen en op termijn inkopen, kan het voorkomen dat er een kleine vertraging in de daling of stijging van onze mengvoederprijzen zit. Wij streven ernaar om ondanks de sterk fluctuerende grondstofmarkten jaarrond een zo scherp mogelijke mengvoederprijs door te berekenen aan onze leden. Dit op een heldere, transparante manier zoals u van een coöperatie mag verwachten.

Productie & Expeditie

De coöperatie beschikt over uitstekende productiefaciliteiten. De fabrieken zijn goed ingericht, modern en efficiënt en liggen strategisch uitermate goed om onze volumes naar de toekomst toe verder uit te breiden. De fabrieken hebben in 2024 goed gepresteerd. De voeders werden efficiënt geproduceerd en de gehaalde capaciteiten waren prima. Wij blijven in onze fabrieken investeren om marktontwikkelingen door te vertalen in onze voerprogramma's en bijbehorende techniek.

Het totale investeringsniveau lag in 2024 boven geprognostiseerd en het afschrijvingsniveau.

Het proces van plannen maken, vergunningen aanvragen en vervolgens van offerte naar besluit, neemt vaak meer tijd in beslag dan gewenst. Er liggen voor de komende jaren flinke investeringsplannen. Onze fabrieken worden verder geoptimaliseerd om te kunnen beantwoorden aan een veranderende vraag vanuit de markt.

De mengvoeders van de toekomst worden geconcentreerder en bevatten meer specifieke componenten zoals vitaminen, mineralen en vloeistoffen.

De expeditie werkzaamheden verliepen goed in 2024. Door inzet van goed materieel en gemotiveerde medewerkers werden de kosten hier beheersbaar gehouden.

Kwaliteit, Arbo en Milieu

Door de samenvoeging van twee coöperaties in 2024 tot het huidige ABZ Diervoeding is een diervoederbedrijf ontstaan met acht fabrieken verdeeld over het land. Hiermee is ook de productie van biologische voeders en de productie van voeders met dierlijke producten in eigen fabrieken ondergebracht. Zowel de productie van biologische voeders als het verwerken van dierlijke producten is vanuit kwaliteitsborging een andere tak van sport dan het maken van reguliere diervoeders. De voormalige coöperaties hebben hierin veel van elkaar mogen leren en daarmee zijn de nieuwe disciplines goed geïntegreerd in de kwaliteitssystemen.

Onze stafafdeling KAM & Duurzaamheid adviseert de verschillende afdelingen binnen ons bedrijf op het gebied van kwaliteit, arbo, milieu en duurzaamheid. Daarnaast zorgen onze KAM-coördinatoren ervoor dat de verschillende controle instanties hun werkzaamheden op een juiste wijze kunnen uitvoeren. Dit heeft mogen resulteren dat we ook dit jaar weer verschillende audits/controles hebben gehad en succesvol hebben afgerond. De controles bij de verschillende productielocaties zijn merendeels uitgevoerd met de hulp van onze KAM-medewerkers op locatie. Zij vervullen een belangrijke taak op de locaties door ervoor te zorgen dat onder andere diverse controles, monsternames etcetera uitgevoerd worden.

De consistentie van onze kwaliteit is grotendeels te danken aan de inzet en expertise van onze KAM-medewerkers, die hun werk uitvoeren met passie, betrokkenheid en een focus op duurzaamheid. Actuele ontwikkelingen worden naadloos geïntegreerd in het kwaliteitssysteem van onze organisatie.

Het HACCP-team speelt een cruciale rol in het continu identificeren en beoordelen van risico's. Hierbij worden de kans, impact en de mate van

beïnvloeding door ons bedrijf constant geëvalueerd en bijgesteld. Daarnaast monitoren wij nauwgezet klantklachten en afwijkingen in onze voeders. Meerdere keren per jaar worden deze registraties geanalyseerd en indien bepaalde afwijkingen vaker voorkomen, worden aanvullende corrigerende acties ondernomen. Dankzij deze aanpak is het aantal klachten ten opzichte van vorig jaar aanzienlijk afgenomen.

In 2024 hebben we onder andere de GMP+ audit succesvol mogen afronden. Hierbij ging het om een hercertificering voor drie jaar. Als nieuwe GMP+ module zijn we ook gecertificeerd voor de CO²-footprint en de verwerking van duurzame ontbossingsvrije sojaproducten. Naast de GMP+ audits ontvangen we inspecties van organisaties zoals de NVWA, SecureFeed, VLOG, SKAL, TESCO en VoederWaarde.nl. Wij zijn trots dat we aan de eisen van Voederwaarde.nl voldoen: onze diervoeders behaalden dit jaar een score van 98 procent op voederwaardeverificatie. Dit geeft veehouders zekerheid dat wat wij beloven te leveren, ook daadwerkelijk overeenkomt met wat wij leveren.

Onze focus op kwaliteit wordt bevestigd door het klanttevredenheidsonderzoek, waarin dit jaar veehouders met melkvee, vleesvee, geiten en/of schapen de kwaliteit van onze producten en diensten beoordeelden met een gemiddelde score van 7,8.

De afdeling KAM heeft met kennis en kunde in 2024 weer een bijdrage mogen leveren aan verschillende werkgroepen binnen o.a. SecureFeed, Nevedi en SKAL. Zo leveren we binnen SecureFeed een bijdrage in de werkgroepen; meldingen, producten en salmonella. Voor onze branchevereniging Nevedi hebben we een bijdrage geleverd aan de toekomstige implementatie van de nieuwe Europese wetgeving rondom tracering van ontbossingsvrije soja en palmproducten. Bij SKAL hebben we een bijdrage kunnen leveren aan de verwerking en labeling van biologische regionale grondstoffen.

Met betrekking tot onze omgevingsvergunningen hebben we een aantal stappen kunnen zetten. Voor Markelo heeft dit geresulteerd in een verhoging van de schoorsteen om zodoende het aantal geurklachten te verminderen. Ditzelfde willen we ook in Eindhoven doen, alwaar we nog een aantal extra maatregelen hopen te nemen.

Duurzaamheid

Binnen onze onderneming is er veel aandacht voor het thema maatschappelijk verantwoord ondernemen. Als er gesproken wordt over maatschappelijk verantwoord ondernemen, wordt vaak de term People, Planet, Profit gebruikt. ABZ Diervoeding zet zich actief in voor duurzaamheid in al haar aspecten. Kernwaarden zijn: respect voor het milieu, betrokkenheid bij de samenleving en streven naar economische stabiliteit.

Een mooi voorbeeld van duurzaamheid is dat door onze ligging in Nijkerk, Eindhoven, Haastrecht, Meppel en Stroobos direct aan vaarwater, een groot deel van de grondstoffen duurzaam per binnenvaartschip wordt aangevoerd. Hierdoor reduceren wij emissies en ook het aantal verkeersbewegingen over de weg. Voor de locatie Markelo voeren wij in eigen beheer grondstoffen per schip aan via de op- en overslag OOCON in Lochem.

Vorbereiding CSRD

In 2024 hebben we binnen ABZ Diervoeding een start gemaakt om te gaan voldoen aan de CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). Het doel van CSRD is om de transparantie en standaardisatie van de duurzaamheidsrapportage te vergroten. Het verplicht bedrijven tevens om complete informatie te verstrekken over milieu, sociaal en governance oftewel; duurzaamheid. In dit jaarverslag is een eerste stap gezet om uiteindelijk te voldoen aan de CSRD. Duurzaamheid is verweven in onze gehele bedrijfsvoering en daarmee ook in de verslaglegging over het afgelopen jaar. Om de lezer van dienst te zijn is een leeswijzer opgenomen waar de verschillende onderwerpen die specifiek op de duurzaamheidsthema's ingaan in dit jaarverslag zijn terug te vinden.

Om aan de CSRD-vereisten te voldoen, heeft ABZ Diervoeding in 2024 een zogenaamde dubbele materialiteitsanalyse uitgevoerd. Dit houdt in dat zowel de impact van onze activiteiten op ecologische, sociale en governance (ESG) thema's zijn geanalyseerd. Het proces startte met de vorming van een intern projectteam, dat door middel van brainstormsessies met interne stakeholders de meest relevante duurzaamheidsthema's vaststelde, gebaseerd op de 26 ESG-thema's uit ISO 26000 en ESRS-richtlijnen.

Hierna werd een uitgebreide stakeholderconsultatie uitgevoerd. Stakeholders werden geselecteerd op basis van de CSRD-definitie en omvatten brancheverenigingen, leden en klanten, leveranciers en de ondernemingsraad. Via survey's en interviews werd hen gevraagd welke thema's voor hen materieel zijn en hoe zij de ecologische, sociale en governance impact van ABZ Diervoeding beoordelen.

CO ₂ uitstoot per ton voer in kg CO ₂ -eq		
2024	2023	2019 (basis jaar)
20,4	19,6	21,3

Op basis van deze analyse zijn de materiële thema's voor dit verslag vastgesteld en geordend volgens de ESRS-structuur van de CSRD, zoals weergegeven in de leeswijzer in dit verslag. Voor elk thema zijn KPI's vastgesteld om de voortgang te monitoren. Aan de hand van al reeds verzamelde of nog te verzamelen informatie hebben we een eerste rapportage opgezet. Streefgetallen voor deze KPI's zijn nog in ontwikkeling en zullen in het verslag van volgend jaar worden opgenomen.

Respect voor het milieu komt bij ABZ Diervoeding tot uiting door te werken aan een verantwoorde voedselketen voor toekomstige generaties. Het reduceren van emissies en het verlagen van energieverbruik speelt daarbij voor ons een belangrijke rol. Daarnaast willen wij onze veehouders voorzien van diervoeders met een lage emissiewaarde, zodat zij ook hun duurzaamheidsdoelen kunnen behalen. Hiermee dragen wij actief bij aan het bouwen van een sterke en toekomstbestendige veehouderijsector. We hebben KPI's gedefinieerd om de voortgang te kunnen monitoren.

Klimaatverandering en adaptatie

In 2023 hebben we ons sterk ingezet om onze carbon footprint in kaart te brengen en mogelijkheden te identificeren om deze verder te reduceren. Op dit moment hebben we onze Scope 1- en Scope 2-emissies vastgesteld. Daarnaast werken we actief aan het in kaart brengen van onze carbon footprint in zowel de upstream- als downstreamketen.

Uitstoot in ton CO ₂ -eq.		
	2024	2023
Scope 1	11.551	10.605
Scope 2	9.749	9.772
Totaal	21.300	20.377

Voor de scope 2-emissies hanteren wij een markt-gebaseerde benadering, omdat deze een nauwkeuriger beeld geeft van onze werkelijke emissie-uitstoot. In 2023 waren onze markt-gebaseerde scope 2-emissies 43 procent lager dan de locatie-gebaseerde emissies. Dit verschil is voornamelijk te danken aan het feit dat een aanzienlijk deel van onze ingekochte energie afkomstig is van hernieuwbare of nucleaire bronnen.

Reductie van de uitstoot in procenten		
2024	2023	2019 (basis jaar)
-1,0%	7,9%	100%

De inspanningen om onze emissies te reduceren en het energieverbruik te verlagen, hebben geleid tot een significante vermindering van de CO₂-uitstoot. Om dit inzichtelijk te maken, wordt hieronder onze CO₂-uitstoot per ton voer door de jaren heen weergegeven. Door recente fusies en overnames en omdat CO₂-emissies afhankelijk zijn van het productievolume, hebben we deze indicator als maatstaf genomen. De CO₂-uitstoot per ton voer is berekend op basis van het energieverbruik binnen de fabriek. Zoals zichtbaar in de tabellen, is er al een aanzienlijke reductie gerealiseerd tussen 2019 en 2023.

Energieverbruik

Bij ABZ Diervoeding werken we voortdurend aan het verbeteren van onze energie-efficiëntie, wat niet alleen kostenbesparend is, maar ook een positieve impact heeft op het milieu. Ons doel is om de komende jaren een groter aandeel duurzame energie te gebruiken. Om dit te realiseren onderzoeken we mogelijkheden om de opwekking van zonne-energie op onze locaties te vergroten. Momenteel is 17 procent van onze elektriciteit afkomstig uit hernieuwbare bronnen, zowel door eigen opwekking als ingekochte stroom. Op diverse productielocaties, zoals Eindhoven, Markelo, Stroobos en Haastrecht zijn er zonnepanelen geïnstalleerd en er zijn plannen om dit uit te breiden naar andere locaties.

Gezien een aanzienlijk deel van onze elektriciteit afkomstig is van fossiele brandstoffen, zijn er zeker nog stappen te maken. We streven naar een balans tussen verduurzaming en financiële haalbaarheid om onze ambities op een verantwoorde manier te realiseren.

We monitoren al jaren nauwkeurig ons energieverbruik. Het energieverbruik binnen de fabrieken kwam in 2023 uit op 159 Mega Joule per ton voer. Dit is ongeveer 7 procent lager dan in 2019 en in vergelijking ten opzichte van de benchmark in Nederland en Frankrijk blijkt dat het energieverbruik per ton voer bij ABZ Diervoeding laag ligt. Deze daling is mede te danken aan onze inspanningen om onze energie-efficiëntie te verbeteren. Tussen 2021 en 2024 zijn 47 maatregelen geïdentificeerd die deels of volledig zijn uitgevoerd. Bij volledige implementatie kunnen deze maatregelen leiden tot een jaarlijkse energiebesparing van 4342 Giga Joule per jaar.

Gemiddeld energieverbruik (MJ/ton)			
	2024	2023	2019 (basis jaar)
Per ton mengvoeder	164	159	170

De afgelopen jaren hebben we voldaan aan de energie-auditverplichtingen vanuit de Europese Unie en aan de informatie- en onderzoeksplicht. In de energierapportages is uitgebreid aandacht besteed aan mogelijke energiebesparingsmaatregelen. In totaal zijn er 134 maatregelen geïdentificeerd voor alle locaties, met een besparingspotentieel van 2.332.678 kWh elektriciteit, 125.529 m³ gas, en 44.088 liter brandstof.

Hoewel niet alle maatregelen direct uitvoerbaar zijn, hebben we als beleid vastgesteld dat alle maatregelen met een terugverdientijd van maximaal vijf jaar zo snel mogelijk worden geïmplementeerd. Hiermee streven we naar structurele verbeteringen in energie-efficiëntie en onze emissie uitstoot.

Biodiversiteit en Ecosystemen

ABZ Diervoeding draagt er zorg voor dat haar aanwezigheid en haar activiteiten geen, of zo min mogelijk nadelige effecten hebben op de biodiversiteit in de omringende leefomgeving en draagt bij aan het herstel van ecosystemen. Om bijvoorbeeld woestijnvorming en bodemdegradatie tegen te gaan. Zo hebben we ruim 80 procent van onze aangekochte sojaproducten afgedekt met RTRS en ontbossingsvrije sojaproducten en certificaten. In de nabije toekomst willen we 100 procent verantwoord afdekken, omdat wij het als plicht zien te zorgen voor een goedwerkend ecosysteem. Tevens hebben we 100 procent van alle verwerkte palmolie en palmvetzuren afgedekt met RSPO certificaten. Op deze wijze willen we een bijdrage leveren aan het verantwoord gebruik van palmproducten.

Daarnaast draagt ABZ Diervoeding met de verkoop en productie van biologische voeders eraan bij dat veehouders die in hun bedrijfsvoering kiezen voor de biologische uitgangspunten op een verantwoorde manier dieren kunnen houden en gewassen kunnen verbouwen met ruime aandacht voor biodiversiteit.

Nutritie & Innovatie

Het jaar 2024 heeft voor een groot deel in het teken gestaan van de integratie van de systemen en assortimenten van De Valk Wekerom en ABZ De Samenwerking. Voor onze afdeling Nutritie & Innovatie betekent dit dat de collega's van voormalig De Valk Wekerom in het optimalisatiepakket van ABZ Diervoeding zijn gaan werken. De receptuur van De Valk Wekerom is overgezet, zodat deze ook vanuit het nieuwe programma doorgestuurd kunnen worden naar de betreffende fabrieken. Van daaruit heeft de

integratie van het assortiment van De Valk Wekerom met het assortiment van ABZ De Samenwerking plaatsgevonden. Met de fusie is er één assortiment ontstaan, inclusief de biologische voeders.

Het samenstellen en het beheer van de biologische voeders is sinds de fusie volledig in eigen beheer van deze afdeling. Met de kennis van twee coöperaties werkt de afdeling aan het verder optimaliseren van de voeders en het grondstoffenpallet. Wij zorgen ervoor dat we hiervoor dicht bij het nieuwste onderzoek en ontwikkelingen staan, zodat we nieuwe inzichten en wensen snel kunnen vertalen in onze voerpakketten. Verder heeft er een ontwikkeling plaatsgevonden op het gebied van carbon footprint. Deze getallen zijn verfijnd met bedrijfsspecifieke waarden voor productie en transport, hetgeen voor ABZ Diervoeding gunstig uitvalt door moderne technieken met hoge efficiëntie.

Diervoederonderzoek

ABZ Diervoeding is in 2024 actief betrokken geweest bij diervoederonderzoek. Actuele onderwerpen zoals dier- en darmgezondheid, ruw eiwit verlaging, carbon footprint en circulariteit zijn de trend in onderzoeken. ABZ Diervoeding is deelnemer in het samenwerkingsverband binnen VDN (Vereniging Diervoederonderzoek Nederland), een consortium dat fundamenteel onderzoek doet voor de veehouderij en diervoedersector.

Binnen deze onderzoeksgroep worden meerjarige onderzoeksprojecten geïnitieerd die met name gericht zijn op een verdere ontwikkeling van een duurzame en gezonde dierhouderij in Nederland. Deze worden mede gefinancierd door overheidsgelden die in VDN worden ingebracht. De belangrijkste kennispartner is Wageningen Universiteit & Research.

Het basisonderzoek naar de behoefte per diertak en voederwaardering van de grondstoffen wordt in nauwe samenwerking met Schothorst Feed Research uitgevoerd. We nemen deel aan het Advanced Feed Package en de collectieve onderzoeksprogramma's voor de diverse sectoren.

Grondstoffen en circulariteit

ABZ Diervoeding streeft ernaar om zo min mogelijk grondstoffen te verwerken die geschikt zijn en/of gebruikt worden voor humane consumptie. Hierbij zijn eventuele reststromen die vrijkomen bij de productie van humane voeding niet inbegrepen. We zetten ons zo actief in op het gebruik van

nevenstromen, die vrijkomen bij de productie van levensmiddelen of bij de teelt van akkerbouwgewassen, als ingrediënten voor diervoer. Deze circulaire grondstoffen hebben vaak een lage carbon footprint, zodat we hiermee de carbon footprint van onze voeders en daarmee indirect van vlees, melk en eieren kunnen verlagen.

Bij de productie van levensmiddelen komen veel reststromen vrij. Denk bijvoorbeeld aan tarwegries die vrijkomt bij de bakmeel productie, broodmeel afkomstig van retourstromen uit de bakkerijen, gisten uit de bierproductie, bietenpulp vanuit de suikerindustrie en raapzaadschroot dat overblijft na het persen van raapzaad voor olie. Daarnaast verwerken we ook "processed animal proteins" (Verwerkt Dierlijk Eiwit) in onze pluimveevoeders. Een reststroom die afkomstig is uit de verwerking van slachterij afval van varkens. Een mooi voorbeeld: door het gebruik van verwerkt dierlijk eiwit in pluimveevoeders kunnen we een deel van de sojaproducten vervangen. Dit levert een behoorlijk verlaging van CO²-uitstoot op. En het zorgt er tevens voor dat we minder soja hoeven te importeren uit gebieden waar de milieueffecten voor mens en dier groot kunnen zijn.

Door circulaire reststromen in diervoeders te verwerken, worden deze stromen door dieren omgezet in hoogwaardige eiwitrijke producten (melk, vlees en eieren) voor humane consumptie.

Bij ABZ Diervoeding streven we ernaar om meer van dit soort circulaire grondstoffen in onze voeders te verwerken. We hebben hier veel nutritionele kennis voor beschikbaar. Of dit realiseerbaar is hangt sterk af van de beschikbaarheid. Naast diervoeders is er veel vraag naar circulaire grondstoffen voor gebruik in Petfood en vergistingsinstallaties. Dit laatste is een gevolg van het door overheden (gesubsidieerd) bevorderen van de productie van groene energie.

ABZ Diervoeding streeft ernaar om haar CO²-voetafdruk verder te verlagen. Focus ligt hierbij vooral op onze rol in het verlagen van de CO²-emissie van de voedselketen. ABZ Diervoeding maakt bij het verduurzamen gebruik van het door Nevedi in 2023 ontwikkelde Dashboard Duurzame Diervoeding en de doelstellingen en KPI's die in 2024 vanuit de brancheorganisatie voor de diervoedersector werden vastgesteld. Daarnaast is ABZ Diervoeding graag bereid om samen met betrokken partijen uit de toeleverende en verwerkende industrie duurzamere productiemethoden te bevorderen, efficiëntere transportoplossingen te vinden en te zoeken naar duurzame, circulaire grondstoffen en deze waar mogelijk in te zetten. In onze jaarlijkse ESG-rapportage rapporteren wij over onze emissies.

Daarmee geven we volledige transparantie over de voortgang. Op deze manier willen we ook de komende jaren bijdragen aan het verder verduurzamen van de voedselketen.

Melkvee

Voor melkveehouders is het een enerverend jaar geweest. Ze hebben te maken gehad met een nat voorjaar. Dit gaf uitdaging bij het winnen van een goede graskuil en het inzaaien van maïs. De variatie binnen gras- en maïskuilanalyses is daardoor groot. Dit resulteerde in een verscheidenheid aan rantsoen-aanpakken. Daarnaast zorgen hoge boterprijzen voor een goede melkprijs. Bij melkveehouders was hierdoor vraag om veel liters te leveren met hoge gehalten. ABZ Diervoeding heeft melkveehouders hierin bediend door Lactograan C16 plus en Lactograan C18 plus te ontwikkelen. Deze stimuleren respectievelijk het vetgehalte en de melkproductie. Vergeleken met 2023 werden koeien in 2024 vroeger in het jaar geplaagd door het blauwtongvirus. Hierdoor stonden de liters hier en daar onder druk. Vanuit nutritie is gestuurd om koeien waar mogelijk te ondersteunen.

Geiten

Het afgelopen jaar is het bij de nutritie voor geiten rustig verlopen. Aan het eind van het jaar is gewerkt aan een nieuwe assortiment. Dit is afgerond en de introductie hiervan heeft reeds succesvol plaatsgevonden.

Leghennen

Voor legpluimvee hebben we in 2024 twee nieuwe assortimenten op de markt gezet. Aan het begin van het jaar is vanuit de samenwerking tussen De Valk Wekerom en ABZ De Samenwerking een gezamenlijk nieuw biologisch assortiment gemaakt. Met vier verschillende lijnen is het nieuwe assortiment vollediger dan beide oude assortimenten. Verder zijn de nutritionele mogelijkheden voor de biologische voeders uitgebreid met vismeel. In het najaar zijn we overgegaan op het nieuwe reguliere assortiment. Bij de ontwikkeling van de nieuwe programma's hebben we het beste uit de oude voerprogramma's gecombineerd. Zo hebben we een extra fase, pre-leg, voor jonge hennen om precies te kunnen sturen in de calciumbehoefte van de hen in de start. De ruime keuze aan verschillende voerlijnen voor elk productiedoel is behouden, met hoogkwalitatieve luxe lijnen en goedkopere lijnen.

Vleeskuikenouderdieren

Bij de vleeskuikenouderdieren heeft 2024 voorname-lijk in het teken van de integratie van de voeders van De Valk Wekerom en ABZ De Samenwerking gestaan. De Balans-, Perfect-, Garant- en Presto-reeksen zijn verder geoptimaliseerd en aangepast

aan de ontwikkelingen van de genetica, waarbij beperking van borstvlees centraal staat. Ook de hanenvoeders zijn hierop aangepast. Uiteraard behouden we onze stabiele samenstellingen en hebben we hiermee een ruime keuze aan verschillende voerlijnen. De verhittingslijn in Lunteren, sinds 2022 in gebruik, wordt volop ingezet. Deze productielijn wordt niet alleen voor de vleeskuikenouderdieren, maar ook voor legouderdieren gebruikt.

Vleeskuikens

We hebben enkele innovaties verder geoptimaliseerd naar aanleiding van inzichten van verschillende kennispartners, ontwikkelingen in het onderzoek en het eigen vleeskuikenproefbedrijf van ABZ Diervoeding. De ontwikkelingen met betrekking tot de 4 mm korrel worden met succes toegepast bij verschillende afnemers. Door deze diameter heeft het kuiken minder energie nodig om een grotere en uniforme voerhoeveelheid per hap binnen te krijgen. Ook is het afgelopen jaar de voerlijn voor de Ross Ranger Gold verder geoptimaliseerd, waardoor ABZ Diervoeding een lijn heeft specifiek toegespitst voor dit ras.

Varkens

Uitgebreide voorbereidingen hebben tijdens de integratie geleid tot een complete basis van het varkensvoeders assortiment. De varkensvoeders worden gemaakt op een drietal productielocaties voor reguliere varkensvoeders. Daarnaast beschikt ABZ Diervoeding over een eigen biologische productielocatie in Meppel. ABZ Diervoeding is betrokken bij thema's zoals lange staarten, circulariteit en duurzaamheid (soja- en palmvrije voeder voor specifieke ketenconcepten en de Carbon Footprint) en het (bij-) voeren van insecten. Welzijn- en duurzaamheidsthema's vormen speerpunten in ketenconcepten en zekerheden voor onze leden-afnemers. Het is belangrijk hierbij betrokken te zijn, het is de basis om leden goed en toekomstgericht te kunnen bedienen. Middels deelname aan diverse brede onderzoeksverbanden, studentenopdrachten binnen ABZ Diervoeding en deelname aan Schothorst (SFR) projecten sluiten we direct aan bij praktijkgerichte vraagstukken en thema's.

Verkoop & Advisering

De verschillen in inkomen tussen de sectoren waren het afgelopen jaar wederom groot. Van redelijke broedeiprijzen tot zeer hoge prijzen voor consumptie-eieren, per saldo redelijke melkprijzen met een goede melkprijs aan het einde van het jaar. Van hoge biggenprijzen tot redelijke varkensprijzen enzovoorts. Wel zien we de kosten, met name van mestafzet, in de varkens- en melkveehouderij fors oplopen. De discussie rondom stikstof, dierwelzijn en vergunningen bleef ook in 2024 actueel, helaas.

Inmiddels is wel duidelijk dat een redelijk grote groep veehouders gaat deelnemen aan de LBV en LBV+-regelingen. Soms met een zeker enthousiasme, veelal met gemengde gevoelens. De meeste veehouders zonder opvolger binnen hun eigen familie dragen hun bedrijf liever over aan een opvolger van buiten dan deelname aan een beëindigingsregeling. De mate waarin de veehouderij gaat krimpen en in welk tempo is voor de gehele veehouderij van groot belang. Een veehouderij in transitie is geen gemakkelijke opgave; verandering kan echter ook tot kansen leiden. De ontwikkeling van concepten kan een bijdrage leveren.

Voerprijzen zijn gemiddeld genomen gedaald en aangezien voer veelal een grote kostenpost is bij onze afnemers is dat een prettige ontwikkeling.

De afzet bleef in 2024 op peil, beduidend hoger dan begroot. De effecten van de beëindigingsregelingen komt waarschijnlijk later dan verwacht. Daarnaast hebben wij de klantenbalansen (nieuwe versus verloren c.q. gestopte klanten) goed op peil weten te houden. Veel aandacht is besteed aan het integreren van Bosgoed en Klein Hekkelder. Gezien de overwegend trouwe afname van de klanten van beide leveranciers, zijn onze inspanningen niet voor niets geweest.

Het jaar 2024 was het jaar waarin ABZ De Samenwerking met coöperatie De Valk Wekerom fuseerde en verder ging onder de bekende naam ABZ Diervoeding. Voor beide coöperaties een kans om de toekomst met meer vertrouwen tegemoet te treden. Het enthousiasme voor deze stap is binnen onze beide organisaties groot. Snel na het officiële moment van fusie kondigden wij een samenwerking met coöperatie Vitelia aan, een logische ontwikkeling gezien de ontwikkelingen in de Nederlandse veehouderij. Krimpemde afzetmarkten, hoge verwachtingen van klanten en periferie rondom de veehouder brengen consolidatie in gang. Logisch, ABZ Diervoeding wil hier een rol in spelen: het benutten van kansen in de markt. We doen veel om onze veehouders nog beter te voorzien van het juiste voer met daarbij behorend passend advies. Uiteindelijk draait het maar om één punt: tevreden klanten!

Legpluimvee

Voor legpluimvee is ook 2024 een bijzonder goed jaar. De voerprijzen zijn redelijk stabiel en de eierprijzen blijven goed op niveau. Hetgeen resulteert in een goed en solide rendement. Het risico op vogelgriep blijft aanwezig, maar de druk is wel verminderd ten opzichte van de jaren ervoor.

De aangekondigde samenwerking met coöperatie Vitelia is voor legpluimvee een welkome aanvulling. Hierdoor ontstaat een sterkere samenwerking in Zuid-Nederland, met name in Limburg en Oost-Brabant.

De resultaten op het gebied van legpluimvee zijn stabiel. Koppels worden vanwege de huidige eierprijzen langer aangehouden. Dit vraagt om een goed uitgebalanceerd voer wat past bij de behoefte van het dier.

De afzet van legpluimveevoeders is in 2024 gestegen. Dit is een goede prestatie van het hele legpluimveeteam. Na de afzetstijging in 2023 heeft het team deze stijging weten vast te houden en zelfs nog deels weten uit te breiden.

De sector legouderdieren draait goed. De resultaten zijn stabiel en hierdoor groeit ons marktaandeel gestaag door.

De biologische sector blijft een afzetmarkt met uitdagingen. De doorgevoerde derogatie naar 100 procent biologisch voer blijft hier en daar toch zorgen geven in de opstart van koppels. Het legpluimveeteam schakelt hier zo goed mogelijk op, maar ondanks dat blijft het af en toe lastig.

Het grotere marktaandeel in combinatie met het grotere legpluimveeteam biedt ook kansen. Steeds meer partijen weten ABZ Diervoeding te vinden op het gebied van legpluimvee en daarmee zijn we een goede sparringpartner.

Tot slot zijn stoppers vanwege LBV en LBV+ in beeld gebracht. De verwachting is dat ongeveer 15 procent van de leghennen zal verdwijnen de komende tijd. Het grootste aandeel hiervan bevindt zich in Zuid-Nederland met daarnaast nog een gedeelte in Midden-Nederland.

Vleespluimvee

De afzetmarkt voor opgefokte hennen (vleeskuikenouderdieren) is in Nederland in 2024 gekrompen en zal ten gevolge van stoppers onder de opfokkers en bedrijven die overschakelen naar vleeskuikens in 2025 verder krimpen. Dit zorgt mogelijk voor een uitdaging om in de marktvraag te kunnen blijven voorzien.

De kostprijs van de 20 weekse hennen loopt behoorlijk op, doordat de eendagskuikens die wij kopen steeds duurder worden. Ook de opfokkosten stijgen behoorlijk.

Het afgelopen jaar is de markt voor Nederlandse broedeieren erg goed geweest. Ook voor 2025 zijn de vooruitzichten goed. Er is veel vraag naar eieren en er stoppen ook vermeerderaars. Wel is een groot gedeelte gericht op export en met deze prijzen zien we ook dat importerende landen steeds meer de eigen productie opvoeren. In 2024 hebben we een positieve klantenbalans gehad. In 2025 gaan er ten gevolge van deelname aan de beëindigingsregelingen een aantal bedrijven stoppen met als gevolg dat wij een dalende afzet van mengvoeders voor vleeskuikenouderdieren verwachten.

De markt van scharrelkuikens/ Beter Leven 1 ster wordt geregisseerd door drie grote slachterijen. Zij bepalen de eisen die gesteld worden aan het concept, alsook welke voerleverancier mag leveren voor welk concept. Plukon is voor ABZ Diervoeding de afnemer waar onze klanten aan mogen leveren. De afzet binnen het scharrelconcept hebben we in 2024 kunnen vergroten.

De reguliere markt is in 2024 zeer goed geweest voor de vleeskuikenhouders. Beter nog dan de markt voor scharrelkuikens, terwijl die al erg goed was. De reguliere markt is een vrijere markt, wat een groot deel van de vleeskuikenhouders aanspreekt. De kolom in de vleeskuikenhouderij is ook het afgelopen jaar verder geïntegreerd. Broederijen worden overgenomen door slachterijen, slachterijen worden weer overgenomen door voerleveranciers.

Varkens

2024 begon met zeer hoge biggenprijzen. Ondanks dat de biggenprijzen in het tweede half jaar een stuk lager waren, bleef de voerwinst over het gehele jaar goed in de zeugenhouderij. In de vleesvarkenshouderij was de daling van biggenprijzen welkom gezien de vleesprijzen gedurende het jaar ook daalden. Daarnaast had de hele varkenshouderij te kampen met zeer hoge kosten voor de mestafvoer. Efficiënt gebruik van mineralen werd daardoor extra beloond, waardoor de ABZ@Green voor een scherpere voederconversie bij vleesvarkens steeds meer is ingezet.

De LBV en LBV+ regelingen hebben veel impact gehad in de sector. Het aantal bedrijven wat stopt verschilt behoorlijk per regio, maar door het hele land speelt dit mee. De eerste bedrijven waren begin 2024 al leeg en gedurende het jaar kwamen er meer. Ondanks dat een deel van de LBV en LBV+ deelnemers pas in 2025 leegkomen, was de omzetsdaling door stoppers in 2024 al merkbaar. Dit had ook impact in de markt waarbij de concurrentie op de overige bedrijven groter werd. Door technisch goede en stabiele resultaten te draaien wist ABZ Diervoeding, ondanks onrust in de markt, rust in de klantenbalans te houden.

ABZ Diervoeding heeft de Krusli verder uitgebouwd. Deze unieke productietechniek spreekt aan in de markt en onderscheidt het innovatieve karakter van ABZ Diervoeding. Krusli wordt bij biggen breed ingezet en past goed bij de huidige genetica. In 2024 hebben we Krusli ook geïntroduceerd in ons vleesvarkensassortiment, nadat uit proeven duidelijk een hogere jeugdgroei naar voren kwam.

In het biologische segment is ABZ Diervoeding inmiddels een gevestigde partij. Het gehele proces van inkoop tot productie is in eigen beheer. Dit in combinatie met het specialisme vanuit de varkenshouderij zorgt voor een sterke basis in de stal. Dit wordt in de markt gezien, waardoor biologische varkenshouders, maar ook verschillende ketens ons weten te vinden.

De aandacht voor duurzaamheid in de sector gaat door. Voor carbon footprint berekening is veel data uitwisseling nodig, onder andere van het voer. Deze data uitwisseling krijgt steeds structureler vorm, waardoor dit eenvoudiger, minder foutgevoelig en beter geborgd is. Door de vele reststromen in varkensvoer, de scherpe voederconversie en hoge productiviteit van de varkensstapel, hebben Nederlandse varkens een zeer lage carbon footprint.

2024 stond in het teken van het samenvoegen van de assortimenten van De Valk Wekerom en ABZ De Samenwerking tot een gezamenlijke aanpak binnen ABZ Diervoeding. Er is geoptimaliseerd in productielocaties, onze varkensvoerders worden nu geproduceerd in de fabrieken Markelo, Lunteren en Eindhoven. Deze fabrieken kunnen hierdoor verder specialiseren op varkensvoerders met specifieke grondstoffen en bewerkingen zoals onder andere de Krusli. In Meppel worden de biologische varkensvoerders op een gespecialiseerde biologische lijn geproduceerd. Met de specialisatie van de fabrieken is in 2024 gewerkt aan de basis om verder te ontwikkelen in efficiëntie en kwaliteit. Naast plantaardig verwerken we nu verschillende dierlijke producten in varkensvoerders. Bij bepaalde varkensvleesketens geeft dit ons het voordeel om meer circulaire grondstoffen in te zetten en beter aan te sluiten bij de vraag van deze keten.

Met Vitelia zijn de eerste stappen gezet in de samenwerking om meer kennis uit te wisselen. De gezamenlijk bredere kennis in verschillende specialismes maakte de advisering in 2024 al completer.

Melkvee

Het jaar 2024 startte met een melkprijs van ruim 40 cent, waarna deze door het jaar heen alleen maar gestegen is tot uiteindelijk ruim 55 cent.

Daartegenover staat een forse kostprijsverhoging door onder andere mestafvoer. Het goede nieuws is dat het voer door het jaar heen goedkoper geworden is. Afhankelijk van de samenstelling is het gemiddelde voer rond de twee euro per 100 kilogram gedaald in prijs. Door deze gunstige melk-/voerprijsverhouding zien we dat melkveehouders durven te voeren om goede technische en economische resultaten te halen.

Het groeiseizoen van gras en maïs was één van de meest bijzondere die we tot nu toe gezien hebben. Nadat het najaar van 2023 extreem nat was, was ook het voorjaar van 2024 erg nat. Daardoor is de eerste snede overal geogst wanneer het kon, wat resulteert in hele goede, gemiddelde en extreem slechte kuilen. Zelden is er zoveel spreiding geweest in kwaliteit van de eerste snede. Ook voor de maïs was het een historisch moeilijke start, sommige percelen werden zelfs pas begin juli gezaaid! Uiteindelijk is de kwaliteit van de maïs meegevallen met een matige opbrengst qua tonnen en op de drogere gronden zowel goede kwaliteit als veel tonnen per ha.

Blauwtong heeft ook dit jaar flink huisgehouden in heel Nederland. Veel bedrijven hebben hier de gevolgen van ondervonden en in de herfstmaanden fors minder melk afgeleverd. Hoewel er een vaccin is, zien we ook op gevaccineerde bedrijven gevolgschade.

ABZ Diervoeding heeft in regio Noord een dag georganiseerd in samenwerking met DLV over de mestproblematiek en de mogelijkheden die je hier als ondernemer in hebt. Ook hebben we boerinnenavonden georganiseerd voor onze klanten met een hele goede opkomst van ruim 200 boerinnen door het hele land. Het thema was 'Alle ballen in de lucht op het erf' en we merken dat dit actueel is met alles wat er momenteel op de sector afkomt. Op één van onze buitendienstvergaderingen hebben we met Paulien Hoogenkamp doorgepraat over deze thematiek.

In maart en april hebben we door het hele land stal-dagen georganiseerd met als thema: "Hoe melkt het automatisch beter?". Een interessant programma voor zowel veehouders met als zonder melkrobot. In regio West mochten we ruim 100 melkveehouders ontvangen op de huiskamerbijeenkomsten die georganiseerd werden. Het verhogen van het voersaldo, de grasbox en allerlei actualiteiten stonden daarbij centraal. 2024 sloten we af met een online-uitzending van Live op Bedrijf vanuit Markelo, waar ruim 500 veehouders naar gekeken hebben. Marcel Roordink en nutritionist Jan Rozeboom waren te gast, en de kijkers werden o.a. via een filmpje van Izak van Engelen bijgepraat over het gebruik van de grasbox.

Vleesvee

In de vleesveehouderij gaan we voor een hoge dag-groei, waardoor altijd gezocht moet worden naar mogelijkheden om de technische (en daarmee economische) resultaten te verbeteren. In het afgelopen jaar hebben we een kennisdag georganiseerd bij één van onze klanten, samen met de vleesveespecialist van Vitelia. Zo geven we invulling aan onze samenwerking, met als resultaat een breed assortiment met volop mogelijkheden.

Geiten

De afzet van de geitenmelk heeft een moeilijke tijd achter de rug, waardoor de melkprijs onder druk is komen te staan. Gelukkig wordt de weg naar boven nu voorzichtig ingezet. De daling van de voerkosten compenseren de kostenstijgingen in stro en mestafzet. Netto zijn de inkomsten van de geitenhouders in 2024 gedaald. Door het natte en koude voorjaar zijn de duurmelkers moeilijker op productie gekomen. Samen met de gevolgen van blauwtong in de zomer is de totale Nederlandse geitenmelkplas in 2024 gedaald.

ABZ Diervoeding heeft in 2024 geïnvesteerd in het geitenteam, wat voortvarend aan de gang is gegaan door het assortiment up to date te maken en actief de markt te benaderen. Met inzet van de beste vak-kennis en gedrevenheid zijn inmiddels de eerste nieuwe klanten verwelkomd.

Schapen

Een aantal keer per jaar verschijnt een speciale e-mailnieuwsbrief voor schapenhouders. In elke regio is er een specialist beschikbaar om de veehouder bij te staan in het professioneel houden van schapen. Al eerder is geschreven over blauwtong, met name voor de schapenhouderij waren de gevolgen dramatisch, met vele dode schapen tot gevolg. Gelukkig is de prijs voor schapen en lammeren goed geweest in 2024.

Plant & Teelt

In 2024 hebben we onze acties verder uitgebreid. We hebben een actie voor de vroege voorkoop maïs-zaden gerealiseerd en in het najaar een graszaden actie. Beide zijn goed ontvangen en goed opgepakt. In januari en februari hebben we acht fysieke licentiebijeenkomsten georganiseerd verspreid door ons volledige werkgebied. Hiernaast ook nog drie online bijeenkomsten. Op deze manier hebben onze leden de mogelijkheid gekregen om in hun eigen regio of online een bijeenkomst te volgen. Het beste dichtbij. Afgelopen jaar hebben we tien ruwvoerdemo's georganiseerd in augustus en september. Door het natte voorjaar is er veel maïs laat gezaaid, zo ook op onze demo's. Ondanks dat zijn alle ruwvoerdemo's door-gegaan en laten een representatief beeld zien van het groeiseizoen.

Het groeiseizoen van 2024 was met een moeilijke start en redelijk herstel later in het seizoen. Door de lange natte periode was het moeilijk om de eerste snede gras op het juiste moment binnen te halen. Latere snedes gingen wat makkelijker. Het maïseseizoen kwam laat op gang door de vele regen, veel maïs werd zelfs nog in juni ingezaaid. Door het vaste weer in oktober en november kon er toch redelijk goeie maïs geoogst worden, al vielen de opbrengsten tegen.

De meststoffenmarkt was stabiel afgelopen jaar. We begonnen in januari met prijzen van de 35 euro per 100 kilogram voor KAS en eindigden in december met prijzen rond de 33 euro per 100 kilogram voor de KAS. Graszaden waren in het najaar veel gevraagd net als de groenbemesters. We kijken terug op een goed groeiseizoen waarin de omzet van meststoffen, kuilverbetermiddelen en zaden uiteindelijk een mooie plus liet zien.

Vooruitzichten

De Nederlandse veehouderij wordt jaarlijks geconfronteerd met beperkte marges. Voor veel ondernemers is het advies voor de toekomst op een verantwoorde manier opschalen en werken naar een nog hogere efficiency. Daarnaast ontstaat er meer en meer aandacht voor het structureel realiseren van een hogere opbrengstprijs, door voor een alternatieve markt te gaan produceren. Er is in Nederland zeker ruimte voor een efficiënte veehouderij die voldoet aan de maatschappelijke randvoorwaarden.

De maatschappelijke druk op de Nederlandse veehouderij maakt dat omvang van de Nederlandse veestapel zal dalen. Consolidatie is een antwoord om kosten te blijven beheersen en tegelijkertijd door te ontwikkelen om ook in de toekomst een professional partner te zijn voor de leden/afnemers. ABZ Diervoeding heeft in 2024 hierin mooie stappen kunnen zetten.

Uw coöperatie wil graag vanuit haar vakgebied diervoeding uw partner zijn in dit proces. De behoefte naar het voeding gerelateerde advies waarvan wij onze voeders voorzien, neemt toe. Grotere bedrijven met veel dieren per arbeidskracht vragen om goed, professioneel advies. Net zoals het produceren voor alternatieve markten of concepten. Dit alles vraagt kennis en kunde van onze buitendienst. Om dit naar de toekomst toe te waarborgen is gezonde groei het motto van ABZ Diervoeding. Voor ABZ Diervoeding is de uitdaging het verder vergroten van het marktaandeel. De stevige positie van uw coöperatie fungeert daarbij als steun in de rug.

Marcel Roordink, algemeen directeur

Samengevatte jaarrekening 2024

Coöperatie ABZ U.A.

Balans

geconsolideerd, na resultaatbestemming

Actief

(x € 1.000)

29-12-2024

31-12-2023

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Goodwill	1.010	1.567
----------	-------	-------

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen	9.330	10.292
Machines en installaties	24.090	21.882
Andere vaste bedrijfsmiddelen	9.581	8.172
Vastgoedbeleggingen	2.210	1.606
	<u>45.211</u>	<u>41.952</u>

Financiële vaste activa

Andere deelnemingen	309	307
Overige vorderingen	2.904	3.889
	<u>3.213</u>	<u>4.196</u>

Vlottende activa

Vorraden	17.727	18.003
----------	--------	--------

Vorderingen

Handelsdebiteuren	25.827	30.495
Vorderingen op overige verbonden maatschappijen	0	100
Belastingvorderingen	287	0
Overige vorderingen	33	180
Overlopende activa	837	1.813
	<u>26.984</u>	<u>32.588</u>

Liquide middelen	16.833	17.735
------------------	--------	--------

Totaal	<u><u>110.978</u></u>	<u><u>116.041</u></u>
---------------	-----------------------	-----------------------

Passief

(x € 1.000)

	29-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen		
Statutaire reserves	66.528	66.120
Bestemmingsreserve prijs- en marktrisico's	8.500	6.500
Bestemmingsreserve nieuwbouw	6.500	6.500
	81.528	79.120
Voorzieningen		
Latente belastingverplichtingen	844	950
Overige voorzieningen	3.825	3.468
	4.669	4.418
Langlopende schulden	0	3.670
Kortlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	0	2.817
Rekening-courant leden	73	258
Tijdelijke stortingen	0	985
Handelscrediteuren	13.764	12.707
Schulden aan overige verbonden partijen	51	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.649	1.513
Schulden ter zake van pensioenen	0	8
Overige schulden	1.905	2.320
Overlopende passiva	7.339	8.225
	24.781	28.833
Totaal	110.978	116.041

Winst- en verliesrekening

geconsolideerd

(x € 1.000)	2024	2023
Netto-omzet	436.530	488.932
Kostprijs van de omzet	<u>359.229</u>	<u>414.102</u>
Bruto-omzetresultaat	77.301	74.830
Overige bedrijfsopbrengsten	238	316
Brutomarge	<u>77.539</u>	<u>75.146</u>
Lonen en salarissen	19.693	18.464
Sociale lasten	3.251	2.955
Pensioenlasten	2.937	2.605
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	10.999	9.545
Overige waardeveranderingen van vaste activa	-6	621
Overige bedrijfskosten	<u>36.313</u>	<u>31.777</u>
Totaal bedrijfslasten	<u>73.187</u>	<u>65.967</u>
Bedrijfsresultaat	4.352	9.179
Rentebaten	957	742
Rentelasten	<u>-230</u>	<u>-391</u>
Financiële baten en lasten	<u>727</u>	<u>351</u>
Resultaat voor belastingen	5.079	9.530
Belastingen	<u>-1.000</u>	<u>-2.151</u>
Aandeel in het resultaat van deelnemingen	4.079	7.379
	<u>2</u>	<u>-10</u>
Resultaat na belastingen	<u>4.081</u>	<u>7.369</u>
Resultaatbestemming		
Te verdelen resultaat	4.081	7.369
Ledenuitkering	<u>-1.905</u>	<u>-2.320</u>
Naar statutaire reserves	<u>2.176</u>	<u>5.049</u>

Kasstroomoverzicht

geconsolideerd

(x € 1.000)

	2024	2023
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	4.352	9.179
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen en waardeveranderingen	10.999	10.175
Mutatie voorzieningen	356	561
Veranderingen in het werkkapitaal:		
Mutatie voorraden	276	4.782
Mutatie vorderingen	5.747	2.859
Mutatie kortlopende schulden	72	-10.654
	21.802	16.902
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		
Ontvangen en betaalde interest	727	351
Vennootschapsbelasting	-2.397	-1.954
	-1.670	-1.603
Kasstroom uit operationele activiteiten	20.132	15.299
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in vaste activa	-14.135	-11.032
Desinvesteringen in vaste activa	1.676	2.108
Verwervingen in groepsmaatschappijen	0	-890
	-12.459	-9.814
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	7.673	5.485
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossingen van leningen en mutatie rekening-courantschulden kredietinstellingen	-6.487	-302
Betaalde ledenuitkering	-2.088	-1.635
	-8.575	-1.937
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-902	3.548
Mutatie liquide middelen	-902	3.548
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:		
Stand begin boekjaar	17.735	14.187
Mutatie boekjaar	-902	3.548
Stand einde boekjaar	16.833	17.735

Algemene toelichting

Rapportageperiode afwijkend van een jaar

Het boekjaar van de coöperatie is verdeeld in een aaneengesloten reeks van 13 perioden van 4 weken. Het boekjaar 2024 telde 52 weken (2023: 52 weken). Het boekjaar eindigt met de dichtstbij 31 december liggende einddatum van een periode. Voor boekjaar 2024 was dit 29 december 2024.

De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Grondslag consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Coöperatie ABZ U.A. zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Coöperatie ABZ U.A. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Consolidatiekring

De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Overzicht geconsolideerde belangen

Naam rechtspersoon	Vestigingsplaats	% kapitaal
Klein Hekkelder B.V.	Voorst	100,0
DVW B.V.	Lunteren	100,0

Hoewel Welkoop Haastrecht B.V. te Nijkerk eveneens een 100%-groepsmaatschappij van Coöperatie ABZ U.A. is, wordt deze entiteit, vanwege haar verwaarloosbare betekenis op het geheel, op grond van artikel 2: 407 lid 1 BW niet geconsolideerd in de geconsolideerde jaarrekening van de coöperatie.

Fusies en overnames

Fusie Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. en Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A.

Op 26 april 2024 is Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. gefuseerd met Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. De activiteiten van de fusiecoöperatie, die de naam Coöperatie ABZ U.A. draagt, blijven hoofdzakelijk bestaan uit de productie van en advisering omtrent diervoeders.

De fusie kwalificeert als een samensmelting van belangen, waarbij de activa en passiva van de fusiepartners in de jaarrekening 2024 zijn samengevoegd volgens de "pooling-of-interest methode". De boekwaarde van de tot Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. behorende activa en verplichtingen bedroegen per begin boekjaar 2024 respectievelijk € 97.439.000 en € 24.857.000. De boekwaarde van de tot Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. behorende activa en verplichtingen bedroegen (voor stelselwijziging) per begin boekjaar 2024 respectievelijk € 19.695.000 en € 11.820.000.

Lasten die verband houden met de samensmelting van belangen zijn als kosten opgenomen in het jaar waarin ze ontstaan. De totale omvang daarvan wordt geschat voor 2024 op € 139.000 (2023: € 31.000).

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Coöperatie ABZ U.A. zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Schattingwijzigingen worden verwerkt in de winst- en verliesrekening in de periode waarin de schattingwijziging plaatsvindt, alsmede toekomstige perioden, indien de wijziging van invloed is op deze toekomstige perioden. In het boekjaar 2024 hebben zich geen schattingwijzigingen van materiële omvang voorgedaan.

Bedragen

Alle in de kolommen van de toelichting vermelde bedragen zijn in € 1.000.

Grondslagen voor financiële verslaggeving

Algemeen

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Algemene grondslagen voor waardering activa en passiva

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Algemene grondslagen bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Stelselwijzigingen

Met ingang van 1 januari 2024 is Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. gefuseerd met Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. In verband met deze fusie zijn de waarderingsgrondslagen van beide coöperaties met elkaar vergeleken, waarbij is geconstateerd dat de hierna genoemde waarderingsgrondslagen van de gefuseerde coöperaties uiteenlopen. Betreffende verschillen in waarderingsgrondslagen zijn verwerkt door middel van stelselwijzigingen, waarbij de effecten in het beginvermogen zijn verwerkt.

Verwerking kosten van groot onderhoud gebouwen en terreinen

In de jaarrekening 2023 van Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. werden de kosten voor groot onderhoud aan gebouwen en terreinen geactiveerd en lineair afgeschreven over de periode tot aan het volgende geplande groot onderhoud. In de jaarrekening van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. werd voor deze uitgaven een onderhoudsvoorziening gevormd.

Het bestuur van Coöperatie ABZ U.A. heeft besloten de verwerkingswijze van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. te continueren en de door Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. toegepaste waarderingsgrondslag daaraan te conformeren middels een retrospectief verwerkte stelselwijziging.

Waardering van niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare materiële vaste activa

In de jaarrekening 2023 van Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. werden de niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare materiële vaste activa gewaardeerd op reële waarde, terwijl deze activa in de jaarrekening van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. werden gewaardeerd op kostprijs. Het bestuur van Coöperatie ABZ U.A. heeft besloten de waarderingsgrondslagen van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. te continueren en de door Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. toegepaste waarderingsgrondslag daaraan te conformeren middels een retrospectief verwerkte stelselwijziging.

Verwerking van investeringen van onbeduidende omvang

In de jaarrekening 2023 van Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. werden investeringen van onbeduidende omvang geactiveerd en vervolgens lineair afgeschreven over de verwachte gebruiksduur. In de jaarrekening 2023 van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. werden investeringen van onbeduidende omvang rechtstreeks ten laste van het resultaat verantwoord. Het bestuur van Coöperatie ABZ U.A. heeft besloten de verwerkingswijze van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. te continueren en de door Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. toegepaste waarderingsgrondslag daaraan te conformeren middels een retrospectief verwerkte stelselwijziging.

Effect op vermogen in resultaat

Het verschil tussen het groepsvermogen aan het eind van het boekjaar 2023 voor en na toepassing van de stelselwijzigingen, zijnde € 1.337.000, is verwerkt als een negatieve rechtstreekse mutatie van het groepsvermogen aan het begin van het boekjaar 2024. Door de stelselwijzigingen zijn de materiële vaste activa en de voorziening latente belastingverplichtingen respectievelijk € 1.118.000 en € 87.000 lager gewaardeerd ten opzichte van de situatie dat er geen stelselwijzigingen zouden zijn doorgevoerd. De voorziening groot onderhoud is daarentegen € 306.000 hoger gewaardeerd dan het geval was vóór toepassing van de stelselwijzigingen.

De vergelijkende cijfers van het voorafgaande boekjaar zijn eveneens aangepast aan de gewijzigde grondslagen, waarbij het negatieve cumulatieve effect van de stelselwijzigingen ad € 1.499.000 als rechtstreekse mutatie in het beginvermogen van het boekjaar 2023 is verwerkt. Vanwege de aanpassing van de vergelijkende cijfers zijn de materiële vaste activa en de voorziening latente belastingverplichtingen respectievelijk € 1.386.000 en € 133.000 lager gewaardeerd ten opzichte van de situatie dat er geen stelselwijzigingen zouden zijn doorgevoerd. De voorziening groot onderhoud is daarentegen € 246.000 hoger gewaardeerd dan het geval was vóór toepassing van de stelselwijzigingen. Als gevolg van de retrospectieve verwerkingswijze van de stelselwijzigingen is het resultaat 2023 € 162.000 hoger dan in de situatie dat er geen stelselwijzigingen zouden zijn doorgevoerd.

Schattingsafwijking ten aanzien van de vergelijkende cijfers

Uit het in 2023 uitgevoerde fusieonderzoek kwam naar voren dat de door Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. gebezigde afschrijvingstermijnen en restwaarden van gebouwen, machines, installaties en fabrieksinventarissen in meerdere gevallen in meerdere of mindere mate niet corresponderden met de binnen de diervoedersector gangbaar geachte economische levensduur van betreffende activa. Deze constatering leidde ertoe dat Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. de tot dan toe gehanteerde afschrijvingstermijnen voor ieder afzonderlijk activa-item kritisch heeft beoordeeld en waar nodig geacht reeds in haar jaarrekening 2023 heeft herzien naar een gebruikelijk te achten gebruiksduur. Bij deze herziening werd rekening gehouden met de door de fusiepartners na samenvoeging beoogde gebruiksduur van identieke of vergelijkbare activa.

Uit een vergelijking van de oorspronkelijke boekwaarde van de materiële vaste activa per 1 januari 2023 met de boekwaarde op basis van de (volgens voornoemde systematiek) gecorrigeerde afschrijvingstermijnen per diezelfde datum, bleek dat de materiële vaste activa per 1 januari 2023 materieel hoger waren gewaardeerd dan het geval zou zijn geweest bij toepassing van de herziene afschrijvingstermijnen. Gelet op zowel de aard van de uit deze berekening volgende aanpassing, als de mate waarin de herziene afschrijvingstermijnen afweken van de tot dan toe toegepaste afschrijvingsduur, werd de geconstateerde schattingsafwijking van materieel belang geacht.

In verband met deze constatering werd het eigen vermogen aan het einde van het voorgaande boekjaar in de jaarrekening 2023 van Coöperatie "De Valk

Wekerom" U.A. herrekend alsof de schattingsafwijking niet had plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening (het cumulatief effect) werd verwerkt als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het boekjaar waarin het herstel van de schattingsafwijking plaatsvond, zijnde het boekjaar 2023.

Aangezien de fusie van Coöperatie ABZ De Samenwerking U.A. en Coöperatie "De Valk Wekerom" U.A. is verwerkt volgens de "pooling-of-interest methode" raakt deze aangelegenheid ook de in de jaarrekening 2024 van Coöperatie ABZ U.A. opgenomen vergelijkende cijfers over het boekjaar 2023. In de vergelijkende cijfers voor de materiële vaste activa is een aanpassing doorgevoerd, waarbij de afschrijvingslasten over het boekjaar 2023 zijn bepaald op basis van de volgens eerdergenoemde systematiek herziene afschrijvingstermijnen. Dit heeft voor de afschrijvingslast 2023 een effect van € 675.000 hogere afschrijvingslasten. Tevens worden de boekwaarden van de materiële vaste activa herrekend op basis van de herziene uitgangspunten. Het effect hiervan is via het beginvermogen van het boekjaar 2023 verwerkt en bedraagt € 4.810.000 (rekening houdend met belastinglatenties).

Waardeverminderingen vaste activa

De coöperatie beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderversverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst- en verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Leases

Bij de coöperatie kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de coöperatie ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Pensioenregelingen

Voor de medewerkers is een pensioenregeling getroffen in overeenstemming met gemaakte afspraken en wettelijke regelingen. De pensioenverplichting kwalificeert als een beschikbare premieregeling en is ondergebracht bij een levensverzekeringsmaatschappij. Coöperatie ABZ U.A. heeft dispensatie van het verplichte bedrijfstakpensioenfonds (Molenaars-pensioenfonds), omdat de bij de levensverzekeringsmaatschappij ondergebrachte regeling ten minste gelijkwaardig is aan het verplichte bedrijfstakpensioenfonds.

De coöperatie heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt verantwoord onder de personeelslasten in de winst- en verliesrekening. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

Financiële derivaten worden bij eerste verwerking tegen reële waarde opgenomen en vervolgens per balansdatum tegen de reële waarde geherwaardeerd.

De winst of het verlies uit de herwaardering naar reële waarde per balansdatum wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verwerkt. Indien financiële derivaten echter voor hedge accounting in aanmerking komen en hedge accounting wordt toegepast, is de verwerking van de winst of het verlies afhankelijk van de aard van de afdekking.

Grondslagen voor waardering activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd

tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

De kosten van groot onderhoud van gebouwen en terreinen worden verwerkt via een onderhoudsvoorziening. De toevoegingen aan de voorzieningen worden bepaald op basis van de geschatte bedragen voor groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

De kosten van groot onderhoud aan machines en installaties, alsook andere vaste bedrijfsmiddelen, worden met ingang van het boekjaar 2019 niet meer rechtstreeks als last in de winst- en verliesrekening verantwoord, maar geactiveerd en afgeschreven volgens de hierboven beschreven grondslagen voor waardering van overige materiële vaste activa.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20 procent of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Coöperatie ABZ U.A. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Als resultaat wordt in aanmerking genomen het in het verslagjaar gedeclareerde dividend van de deelneming, waarbij niet in contanten uitgekeerde dividenden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, welke in het algemeen gelijk is aan de nominale waarde. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Vorraden

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO)-methode of lagere opbrengstwaarde en voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor eventuele incurantheid.

De levende have is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, vermeerderd met directe kosten of tegen lagere opbrengstwaarde en voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor eventuele incurantheid. Opbrengsten en kosten uit levende have worden verantwoord in de winst- en verliesrekening op moment van verkoop van de levende have.

De voorraden gereed product worden gewaardeerd tegen kostprijs, vermeerderd met een opslag voor productie- en vrachtkosten, dan wel lagere opbrengstwaarde voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor eventuele incurantheid.

De lagere opbrengstwaarde wordt gebaseerd op de meest betrouwbare gegevens die beschikbaar zijn op het moment van de schatting van het bedrag dat de voorraden naar verwachting zullen opbrengen. Deze schattingen houden rekening met prijs- of kostprijsschommelingen die rechtstreeks verband houden met gebeurtenissen die plaatsvinden na afloop van de periode voor zover dergelijke gebeurtenissen een bevestiging vormen voor omstandigheden die feitelijk bestonden aan het einde van de periode.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde inclusief transactie-

kosten. De vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen, onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid. Voorzieningen worden op individuele wijze bepaald.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor waardering passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op een betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Voorziening voor belastingen

Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief.

Overige voorzieningen

Tenzij anders vermeld worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerking van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende

schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling resultaat

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengsten van de in het verslagjaar geleverde goederen en verleende diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen. Opbrengsten voortvloeiend uit de verkoop van goederen worden verantwoord op het moment dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de koper. De kostprijs van deze goederen wordt aan dezelfde periode toegerekend. Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot dat moment in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

De kostprijs van de omzet wordt bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Overige bedrijfsopbrengsten

Opbrengsten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot dat moment in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. Eventuele kosten worden gesaldeerd met de verantwoorde opbrengsten.

Personeelskosten

Lonen, salarissen en daarop betrekking hebbende sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Afschrijvingen en waardeverminderingen

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en

toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

Rentebaten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa.

Rentelasten en soortgelijke kosten

Rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Aandeel in resultaat deelnemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de coöperatie toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Coöperatie ABZ U.A. geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt.

Grondslagen voor kasstroomoverzicht

Algemene grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde ledenuitkeringen zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasingcontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans

geconsolideerd

Materiële vaste activa

De mutaties in de boekwaarden van de materiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Vastgoed- beleggingen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2024	10.292	21.882	8.172	1.606	41.952
Mutaties					
Investerings	183	9.438	3.789	690	14.100
Desinvesteringen	-286	-3.394	-1.213	0	-4.893
Afschrijvingen op desinvesteringen	153	2.785	905	0	3.843
Afschrijvingen	-1.012	-6.621	-2.072	-86	-9.791
Saldo	-962	2.208	1.409	604	3.259
Boekwaarde per 29 december 2024					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	28.810	103.811	29.965	2.893	165.479
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-19.480	-79.721	-20.384	-683	-120.268
Boekwaarde	9.330	24.090	9.581	2.210	45.211
Afschrijvingspercentages	0%-20%	6,7%-33%	10%-33%	4%-20%	

De actuele waarde van de onroerende zaken bedraagt, gebaseerd op de WOZ-beschikkingen van gemeenten, circa € 31.737.000.

Financiële vaste activa

	Andere deel- nemingen	Overige vorderingen
Stand per 1 januari 2024	307	3.889
Verstrekkingsen	0	35
Ontvangen aflossingen	0	-1.283
Mutatie voorziening	0	292
Onttrekking	0	-29
Aandeel in resultaat deelnemingen	2	0
	<u>309</u>	<u>2.904</u>
Stand per 29 december 2024	<u>309</u>	<u>2.904</u>

Andere deelnemingen

	2024	2023
Schothorst Feed Research B.V.	90	90
Coöperatie K.T.C. Proefboerderij Zegveld U.A.	0	0
Op- en Overslag Coöperatie Oost Nederland U.A.	219	217
	<u>309</u>	<u>307</u>

Coöperatie ABZ U.A. heeft belangen van:

- 6,91% in Schothorst Feed Research B.V. te Lelystad
- 9 lidmaatschapsrechten in Coöperatie K.T.C. Proefboerderij Zegveld U.A. te Zegveld
- 50,0% in Op- en Overslag Coöperatie Oost Nederland U.A. te Nijkerk

Overige vorderingen

Leningen u/g	311	1.587
Af: voorziening leningen u/g	-311	-345
Latente belastingvorderingen	2.904	2.647
	<u>2.904</u>	<u>3.889</u>

Vorraden

De voorraden zijn als volgt te specificeren:

Grond- en hulpstoffen	9.130	9.557
Gereed product en handelsgoederen	4.528	4.701
Levende have	4.069	3.745
	<u>17.727</u>	<u>18.003</u>

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn de in 2024 overeengekomen vervroegde aflossingen van de langlopende schulden aan de ING Bank N.V. ad € 2.476.000 begrepen, daar deze abusievelijk pas begin januari 2025 zijn afgeschreven.

Eigen vermogen

Statutaire reserves

	2024	2023
Stand bij aanvang boekjaar	67.457	67.216
Rechtstreekse mutatie stelselwijzigingen	-1.337	-1.499
Herstel schattingsafwijking materiële vaste activa	0	-4.810
Aangepast eigen vermogen	66.120	60.907
Resultaatbestemming boekjaar	2.176	5.049
Resultaatbestemming vorig boekjaar	232	164
Naar: Bestemmingsreserve prijs- en marktrisico's	-2.000	0
Stand bij einde boekjaar	<u>66.528</u>	<u>66.120</u>

Bestemmingsreserve prijs- en marktrisico's

Voor prijsrisico's op goederen en marktrisico's is een bestemmingsreserve gevormd.

Het verloop hiervan is als volgt:

Stand bij aanvang boekjaar	6.500	6.500
Mutaties verslagjaar	2.000	0
Stand bij einde boekjaar	<u>8.500</u>	<u>6.500</u>

Bestemmingsreserve nieuwbouw

Deze reserve is gevormd voor nieuwbouw.

Het verloop hiervan is als volgt:

Stand bij aanvang boekjaar	6.500	6.500
Mutaties verslagjaar	0	0
Stand bij einde boekjaar	<u>6.500</u>	<u>6.500</u>

Vorzieningen

Latente belastingverplichtingen

	2024
Stand bij aanvang boekjaar	950
Dotatie	0
Vrijval van voorziening	-106
Onttrekking	0
Stand bij einde boekjaar	<u>844</u>

Overige voorzieningen

	Stand per 1 januari 2024	Dotatie	Onttrekking /Vrijval	Stand per 29 december 2024
Product- en bedrijfsaansprakelijkheid	30	317	0	347
Verlieslatende contracten	540	0	-540	0
Groot onderhoud gebouwen	2.133	821	-246	2.708
Bodemsanering	383	42	0	425
Jubileumverplichtingen	382	13	-50	345
	<u>3.468</u>	<u>1.193</u>	<u>-836</u>	<u>3.825</u>

De voorzieningen zijn overwegend langlopend van aard.

Langlopende schulden

2024

Hypothecaire leningen kredietinstellingen

Stand bij aanvang boekjaar		3.670
Aflossingen		-3.670
Stand bij einde boekjaar		<u>0</u>

Looptijd

In 2024 zijn de leningen vervroegd afgelost. De rentevoet van de langlopende schulden bedroeg gemiddeld 2,38%.

Kortlopende schulden

2024

2023

Rekening-courant leden

Stand bij aanvang boekjaar	258	264
Mutatie	-185	-6
Stand bij einde boekjaar	<u>73</u>	<u>258</u>

Tijdelijke stortingen

	<u>0</u>	<u>985</u>
--	----------	------------

Overige schulden

Uitkering leden	<u>1.905</u>	<u>2.320</u>
-----------------	--------------	--------------

Toelichting

Over de rekening-courant leden en de tijdelijke stortingen wordt 1,0% tot 2,0% (2023: 1,0% tot 2,0%) rente berekend. Er zijn geen aflossingsverplichtingen overeengekomen en zekerheden verstrekt.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Fiscale eenheid

De rechtspersoon maakt deel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

Termijncontracten

De coöperatie is termijncontracten aangegaan voor de inkoop van grondstoffen en voor de verkoop van diervoeders.

Investeringsverplichtingen

Per ultimo 2024 is voor een bedrag van € 4.379.000 aan investeringsverplichtingen aangegaan.

Operationele leases

De verplichtingen uit hoofde van met derden aangegane leaseovereenkomsten inzake personenauto's bedragen in totaal € 62.000. Hiervan vervalt binnen 1 jaar € 59.000 en na 5 jaar € nihil. De in de verslagperiode ten laste van het resultaat gebrachte leasebetalingen bedragen circa € 37.000.

Kredietfaciliteit ABN AMRO Bank N.V.

De coöperatie beschikt over een rekening-courant faciliteit bij de ABN AMRO Bank N.V. Het kredietmaximum van deze faciliteit bedraagt € 750.000. Het krediet wordt ieder jaar voor de periode van 1 augustus tot en met 1 april tijdelijk verhoogd naar € 1.500.000. De met deze faciliteit samenhangende zekerheden zijn vermeld in de toelichting op de langlopende schulden.

Uit hoofde van de financieringsovereenkomst met de ABN AMRO Bank N.V. zijn de volgende zekerheden verstrekt:

- 1e hypotheek ad € 4.100.000 op onroerend goed gelegen aan de Provincialeweg Oost te Haastrecht;
- 1e pandrecht op banktegoeden bij de ABN AMRO Bank N.V.

Betreffende kredietfaciliteit bij de ABN AMRO Bank N.V. is opgeheven in 2024.

Kredietfaciliteit ING Bank N.V.

De coöperatie beschikt over een kredietfaciliteit in rekening-courant bij de ING Bank N.V. tot een bedrag van € 350.000. Voor deze kredietfaciliteit zijn de coöperatie en Klein Hekkelder B.V. (hoofdelijk) aansprakelijk.

De volgende zekerheden zijn gesteld voor de kredietfaciliteit:

- Hypotheek van € 408.000 op het bedrijfspand gelegen aan de Diederikweg 3 te Voorst;
- Verpanding bedrijfsuitrusting, voorraden en boekvorderingen (eerste pandrecht);
- Verpanding bedrijfsactiva.

Betreffende kredietfaciliteit bij de ING Bank N.V. is opgeheven in 2024.

Kredietfaciliteit II ING Bank N.V.

Er is een rekeningcourant faciliteit aanwezig bij de ING Bank N.V. met een kredietlimiet van € 4.000.000. Het rentetarief is de Euribor rente (1 mnds) + individuele opslag.

- Compte joint- en medeaansprakelijkheidsovereenkomst;
- Hypotheek op alle grond en opstallen te Lunteren en Meppel;
- Verpanding bedrijfsactiva van de coöperatie;
- Verpanding huurvorderingen (eerste pandrecht).

Betreffende kredietfaciliteit bij de ING Bank N.V. is opgeheven in 2024.

De looptijd van de kortlopende schulden is gelijk aan of korter dan een jaar.

Bankgaranties

Er zijn bankgaranties afgegeven voor een totaalbedrag van € 5.000.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

geconsolideerd

Netto-omzet

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
Diervoeders	400.369	456.475
Meststoffen	8.601	10.933
Zaaizaden	2.015	1.863
Levende have	18.349	12.576
Winkelartikelen	2.926	2.771
Brandstof	3.808	3.847
Overige omzet	462	467
	<u>436.530</u>	<u>488.932</u>

De netto-omzet is in 2024 ten opzichte van 2023 met 10,7% gedaald.

Van de netto-omzet is in 2024 een bedrag van € 20.428.000 buiten Nederland, binnen de EU, gerealiseerd.

De afzet aan leden bedraagt ongeveer 86% van de totale afzet diervoeders.

Overige bedrijfskosten

Overige personeelskosten	3.455	2.930
Huisvestingskosten	3.140	3.718
Exploitatiekosten	15.001	12.801
Kantoorkosten	2.076	1.860
Autokosten	6.928	6.551
Verkoopkosten	998	1.479
Algemene kosten	2.943	2.395
Commissaris- en verenigingskosten	218	148
Mutatie voorzieningen	1.148	-532
Kosten onderzoek en ontwikkeling	406	427
	<u>36.313</u>	<u>31.777</u>

Belastingen

Vennootschapsbelasting	-1.364	-1.792
Mutatie voorziening belastingen	364	-359
	<u>-1.000</u>	<u>-2.151</u>

Het gemiddelde effectieve belastingtarief bedraagt 19,7% (2023: 22,6%), terwijl het toepasselijk belastingtarief 25,8% bedraagt (2023: 25,8%). Het verschil tussen beide tarieven wordt vooral veroorzaakt door de fiscaal aftrekbare ledenuitkering minus de fiscaal aftrekbare kosten en afschrijvingen.

Gemiddeld aantal werknemers

	2024	2023
Kantoor	64	67
Verkoop	71	73
Expeditie	67	70
Productie en magazijn	91	89
Winkel	8	8
	301	307

Bezoldiging

De beloning van de commissarissen bedraagt in 2024 € 107.000 (2023: € 117.000).

Ledenaantal

Per ultimo 2024 bedroeg het ledenaantal van de coöperatie 2.807 leden (2023: 2.920).

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 1 januari 2025 is de coöperatie juridisch gefuseerd met haar 100%-dochtermaatschappij DVW B.V. Bij deze fusie kwalificeert de coöperatie als de verkrijgende partij en de vennootschap als de verdwijnende partij. De activiteiten van Coöperatie ABZ U.A. blijven hoofdzakelijk bestaan uit de productie van en advisering omtrent diervoeders. Vanwege het feit dat deze fusie als een transactie onder gemeenschappelijke leiding wordt beschouwd, is ervoor gekozen onderhavige fusie te verwerken volgens de zogenaamde "carryover accounting methode". Bij deze methode worden de activa en passiva vanaf fusiedatum in de jaarrekening 2025 van de coöperatie verwerkt tegen de op dat moment geldende boekwaarden.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Ledenraad, de Raad van Commissarissen en het bestuur van Coöperatie ABZ U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen samengevatte jaarrekening 2024

Ons oordeel

De samengevatte jaarrekening 2024 (hierna 'de samengevatte jaarrekening') van Coöperatie ABZ U.A. te Nijkerk is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2024 (hierna: 'de gecontroleerde jaarrekening') van Coöperatie ABZ U.A.

Naar ons oordeel is de bijgesloten samengevatte jaarrekening in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2024 op basis van de grondslagen zoals beschreven op pagina 28 t/m 34 van de toelichting.

De samengevatte jaarrekening bestaat uit:

1. de samengevatte geconsolideerde balans per 29 december 2024;
2. de samengevatte geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2024; en
3. het samengevatte geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2024; en
4. de bijbehorende toelichtingen.

Samengevatte jaarrekening

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het kennismaken van de samengevatte jaarrekening en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De samengevatte jaarrekening en de gecontroleerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 28 februari 2025.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2024 van Coöperatie ABZ U.A. te Nijkerk in onze controleverklaring van 28 februari 2025.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Commissarissen voor de samengevatte jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de samengevatte jaarrekening op basis van de grondslagen zoals beschreven op pagina 28 t/m 34 van de toelichting. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de coöperatie.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel of de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent is met de gecontroleerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Barendrecht, 28 februari 2025

Lansigt accountants en belastingadviseurs B.V.

w.g. M.P. Noteboom MSc RA RV

Resultaatbestemming en aansprakelijkheid

Statutaire regeling resultaatbestemming

Volgens artikel 26 van de statuten wordt op voorstel van het bestuur en de Raad van Commissarissen een door de Ledenraad te bepalen bedrag of percentage gereserveerd.

Voorstel resultaatbestemming 2024

Aan de Ledenraad zal worden voorgesteld om het resultaat na belastingen ad € 4.081.000 als volgt te verdelen:

Uit te keren aan de leden	€ 1.905.000
Toe te voegen aan de statutaire reserves	€ 2.176.000

Het voorstel resulteert in een nabetaling van € 3,00 per ton mengvoer.

Vooruitlopend op de vaststelling door de Ledenraad is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

Statutaire aansprakelijkheid

Elke aansprakelijkheid van de leden voor een tekort van de coöperatie bij ontbinding wordt uitgesloten. Hetzelfde geldt voor tussentijdse tekorten (artikel 12 van de statuten).

Preadvies van de Raad van Commissarissen

Aan de Ledenraad

Op grond van artikel 25 van de statuten hebben wij de jaarrekening en het jaarverslag over het jaar 2024 laten controleren door Lansigt accountants en belastingadviseurs B.V. te Barendrecht. De controleverklaring bij de samengevatte jaarrekening 2024 vindt u in dit verslag opgenomen. Ons toezicht op de naleving van de statuten en onze controle op de handelingen van het bestuur geven ons geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. Wij adviseren u daarom de jaarrekening over het boekjaar 2024 onveranderd vast te stellen, de door het bestuur en de Raad van Commissarissen gedane voorstellen aan te nemen en decharge te verlenen voor het door het bestuur gevoerde beleid en het door de Raad van Commissarissen gehouden toezicht.

Nijkerk, februari 2025

De Raad van Commissarissen,

O.A. van Dobbenburgh, voorzitter

C. Hagoort, vice voorzitter

Niet-financiële kengetallen

Kengetallen	Eenheid	2024	2023
Klimaatverandering en adaptatie & Energieverbruik			
Emissiebeheer en vermindering			
Scope 1-emissies	ton CO2-eq	11.551	10.605
Scope 2-emissies (locatie gebaseerd)	ton CO2-eq	17.005	17.044
Scope 2-emissies (markt gebaseerd)	ton CO2-eq	9.749	9.772
Totale broeikasemissie-intensiteit (per netopbrengst)	ton CO2-eq /€	0,00049	0,000052
CO2-uitstoot per ton voer	ton CO2-eq per ton voer	0,02	0,02
CO2-uitstoot vermindering	index (100=basisjaar)	-	100
Energieverbruik			
Totaal elektraverbruik uit fossiele brandstoffen	%	79,5	79,5
Totaal elektraverbruik uit nucleaire bronnen	%	3,5	3,5
Totaal elektraverbruik uit hernieuwbare bronnen	%	16,9	16,9
Energie-intensiteit (energieverbruik per netto-inkomsten)	kWh/€	0,07	0,08
Verbruik energie per ton voer	MJ per ton	164	159
Energiebesparing	index (100=basisjaar)	-	100
Biodiversiteit en ecosystemen			
Gebruik RTRS- & Fefac gecertificeerde sojaproducten	%	82,4	87
Gebruik RSPO palmolieproducten	%	100	75
Grondstoffen en circulariteit			
Instroom van middelen			
Totaal gewicht gebruikte producten en materialen tijdens verslagperiode	ton	1.132.289	922.832
Europese grondstoffen	%	83,0	79,3
Circulaire grondstoffen	%	30,2	30,7
Eigen medewerkers (gezondheid, veiligheid en vitaliteit & sociale dialoog)			
Diversiteit			
Man/vrouw – in directie en management	%	71/29	71/29
Man/vrouw – in gehele organisatie	%	84/16	84/16
Nederlandse/buitenlandse werknemers – in gehele organisatie	%	99/1	99/1
Personeelssamenstelling en Arbeidsvoorwaarden			
Fulltime/parttime	%	81/19	67/33
Onbepaalde tijd/tijdelijk contract	%	97/3	95/5
Retentiepercentage	%	101,6	100
Uitdiensttredingspercentage	%	3,3	10
Indiensttredingspercentage	%	5,0	10
Verloning conform CAO graanbe- en verwerkende bedrijven	%	61,3	61
Vakbondsparticipatie	%	5,3	3,3
Arbeidsongevallen, beroepsziekten en discriminatie/ongewenst gedrag			
Ziekteverzuim	%	3,9	4,1
Aantal meldingen onveilige situaties en bijna ongevallen		12	7
Aantal meldingen ongevallen met verzuim		1	1
Aantal meldingen ongevallen zonder verzuim		11	6
Aantal verzuimdagen door werk gerelateerd letsel		5	2
Aantal gevallen ongewenst gedrag		1	0
Vitaliteit & sociale dialoog			
Klanttevredenheid	cijfer	8,1	8,5
Kwaliteit			
Diergezondheid en dierenwelzijn			
Hygiëneprotocol afleveren diervoeders correct uitgevoerd	%	100	100
Kwaliteit & veiligheid van voedsel en diervoeders			
Audits GMP, SecureFeed en overige kwaliteitssystemen doorlopen	%	100	100
Bedrijfscultuur			
Betalingspraktijken			
Betaling na ontvangst factuur, gemiddeld aantal dagen		14	14
Aantal lopende juridische procedures wegens laattijdige betalingen		0	0

Personalia

Directie en Management Team

ir. drs. Marcel (C.) Roordink (1975)

Functie : Algemeen directeur / bestuurder
Benoeming : 2 augustus 1999, directeur vanaf 28 februari 2005
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Putten
Nevenfuncties : Bestuurslid Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (NEVEDI)
: Voorzitter Landelijke Vereniging van Directeuren van aan- en verkoopcoöperaties en hun deelnemingen
: Bestuurslid Op- en Overslag Coöperatie Oost Nederland
: Bestuurslid Stichting Coöperatieve Inkoop Service

ing. Cor (C.M.) van Dijk (1962)

Functie : Commercieel directeur
Benoeming : 2 januari 1989, commercieel directeur vanaf 31 december 2012
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Terschuur
Nevenfuncties : Geen

Mw. drs. Sandra (S.T.) Duursma-Koelewijn RA (1977)

Functie : Financieel directeur
Benoeming : 1 januari 2019
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Bunschoten-Spakenburg
Nevenfuncties : Geen

ir. Martin (M.D) Vervoorn (1970)

Functie : Directeur Business Development
Benoeming : 1 maart 2021, directeur Business Development vanaf 29 april 2024
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Barneveld
Nevenfuncties : Lid Raad van Toezicht Stichting SecureFeed
: Bestuurslid Vereniging VoederWaarde.nl
: Bestuurslid Stichting Bevordering Studie Diervoeding

Erik (E.M.J.) Dijk BBA (1973)

Functie : Operationeel manager
Benoeming : 23 september 2024
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Barneveld
Nevenfuncties : Geen

Mw. Alie (A.) Wernsen-Van Broekhuizen (1967)

Functie : Manager Personeel & Organisatie
Benoeming : 17 juni 1987, manager Personeel & Organisatie vanaf 31 december 2012
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Putten
Nevenfuncties : Geen

Commissies Raad van Commissarissen

Auditcommissie

A.G.M. van Schaaik (voorzitter)
G. van den Berg (secretaris)
H. Jolink

Selectie- en benoemingscommissie

O.A. van Dobbenburgh (voorzitter)
Y. de Groot-Krikke (secretaris)
C. Hagoort

Remuneratiecommissie

J. Geurts (voorzitter)
O.A. van Dobbenburgh (secretaris)
Y. de Groot-Krikke

Raad van Commissarissen

drs. Rens (O.A.) van Dobbenburgh (1959)

Functie : Voorzitter Raad van Commissarissen
Benoeming : 26 mei 2011, voorzitter vanaf 4 mei 2015
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Middelbeers
Beroep : Directeur/bestuurder van de Universitaire Landbouwhuisdierenpraktijk (ULP).
Overige functies : Lid Raad van Advies geitenhouders-coöperatie Amalthea U.A.
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : niet herkiesbaar

Coen (C.) Hagoort (1965)

Functie : Vice voorzitter Raad van Commissarissen
Benoeming : 4 december 2015, lid RvC vanaf 1 januari 2022, vice voorzitter vanaf 15 mei 2023
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Waarder
Beroep : Melkveehouder
Overige functies : Geen
Huidige zittingstermijn : 2022-2025
Her kiesbaar : niet herkiesbaar

Gerrit (G.) van den Berg (1964)

Functie : Secretaris Raad van Commissarissen
Benoeming : 18 maart 2019
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Ane
Beroep : Pluimveehouder
Overige functies : Gemeenteraadslid CDA Hardenberg
: Lid plattelandscommissie CDA Overijssel
: Fractievoorzitter ongebouwd Waterschap Vechtstromen
Huidige zittingstermijn : 2023-2027
Her kiesbaar : 1x herkiesbaar

Gerrit (G.) van Dijk (1980)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 9 mei 2017
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Wekerom
Beroep : Pluimvee- / melkveehouder
Overige functies : Mede eigenaar loon-en grondverzet-bedrijf
Huidige zittingstermijn : 2022-2025
Her kiesbaar : 1x herkiesbaar

Jaco (J.) Geurts (1972)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 21 maart 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Scherpenzeel
Beroep : Varkenshouder
Overige functies : Bestuurslid Agrarische natuur- en milieuvereniging Vallei Horstee
: Voorzitter Stichting VVV Scherpenzeel
: Bestuurslid VVD Netwerk Vallei en Veluwe
: Ledenraadslid AB Midden Nederland
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : 2x herkiesbaar

Ytsje (Y.) de Groot-Krikke (1968)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 22 maart 2021
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Vrouwenparochie
Beroep : Melkveehouder
Overige functies : Ledenraad Coöperatie AB Vakwerk
: Raad van Toezicht St. Chr. Primair Onderwijs De Tjongerwerven
: Gemeenteraadslid CDA Waadhoeke
Huidige zittingstermijn : 2021-2025
Her kiesbaar : 2x herkiesbaar

Henk (H.) Jolink (1965)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 22 maart 2021
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Drempt
Beroep : Melkveehouder
Overige functies : Senior adviseur Landelijk gebied Aveco de Bondt
: Gebiedsmakelaar Zoetwatervoorziening Oost Nederland Gelderland
Huidige zittingstermijn : 2021-2025
Her kiesbaar : 2x herkiesbaar

Adwin (A.G.M.) van Schaak (1969)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 11 oktober 2013, lid RvC vanaf 1 januari 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Lopik
Beroep : Melkveehouder
Overige functies : Bestuurder bij de Agrarische Natuur Vereniging Lopikerwaard
Huidige zittingstermijn : 2022-2025
Her kiesbaar : 1x herkiesbaar

Arno (A.A.G.) van Son (1987)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 20 maart 2023,
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Valkenswaard
Beroep : Varkenshouder
Overige functies : Bestuurslid ZLTO
Huidige zittingstermijn : 2023-2027
Her kiesbaar : 2x herkiesbaar

Theo (T.N.) van Zoest (1984)

Functie : Lid Raad van Commissarissen
Benoeming : 8 oktober 2010, lid RvC vanaf 1 januari 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Reeuwijk
Beroep : Melkveehouder
Overige functies : Geen
Huidige zittingstermijn : 2024-2028
Her kiesbaar : niet herkiesbaar

Ledenraad

J Jeroen (J.) van Middelaar (1971)

Functie : Voorzitter Ledenraad
Benoeming : 10 oktober 2016
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Koudum
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2019-2025
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

Maike (M.) van den Borne (1987)

Functie : Secretaris Ledenraad
Benoeming : 1 april 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Hooge Mierde
Beroep : Pluimvee- en melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Marcel (M.) Braaksma (1992)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2023
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Lutjegast GR
Beroep : Pluimveehouder
Huidige zittingstermijn : 2023-2027
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Dirk (D.) van de Bunt (1982)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Nijkerk
Beroep : Geitenhouder
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Dennis (D.) van Dasselaar (1990)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2020
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Nijkerk
Beroep : Melkvee- en biologische varkenshouder
Huidige zittingstermijn : 2024-2028
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

Albrecht (J.A.) Finnema (1980)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 10 oktober 2016
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Warstiens
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2020-2025
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

Mike (M.) Gering (1977)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2021
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Hengevelde
Beroep : Pluimveehouder
Huidige zittingstermijn : 2021-2025
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Dick (D.W.) de Groot (1972)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 10 oktober 2014, lid Ledenraad vanaf 1 januari 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Giessenburg
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2023-2027
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

Martin (M.C.J.M.) van der Heijden (1962)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2024
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Bostel
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2024-2028
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Johan (J.) Hooijer (1970)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 15 mei 2018, lid Ledenraad vanaf 29 april 2024
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Wekerom
Beroep : Varkens- en pluimveehouder
Huidige zittingstermijn : 2024-2028
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Antoinette (A.M.) van Kats-van Lent (1964)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 30 juli 2020, lid Ledenraad vanaf 1 januari 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Lopik
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

John (H.A.B.) Mocking (1968)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Woubrugge
Beroep : Varkenshouder
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Thomas (T.) van Rossum (1993)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Woerdense Verlaat
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Mattieu (M.F.) Spruit (1973)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 12 oktober 2012, lid Ledenraad vanaf 1 januari 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Oudewater
Beroep : Melkvee- en varkenshouder
Huidige zittingstermijn : 2024-2028
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

Patrick (P.A.) Spruit (1993)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2024
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Reeuwijk
Beroep : Pluimveehouder
Huidige zittingstermijn : 2024-2028
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Yvonne (Y.) Verhoeven-Piek (1992)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 10 oktober 2016
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Lelystad
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2020-2026
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

Arnold (A.) Vlastuin (1965)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2022
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Lunteren
Beroep : Varkenshouder
Huidige zittingstermijn : 2022-2026
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Erwin (E.) van de Wolfshaar (1984)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 10 oktober 2016
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Vragender
Beroep : Varkenshouder
Huidige zittingstermijn : 2020-2025
Her kiesbaar : niet her kiesbaar

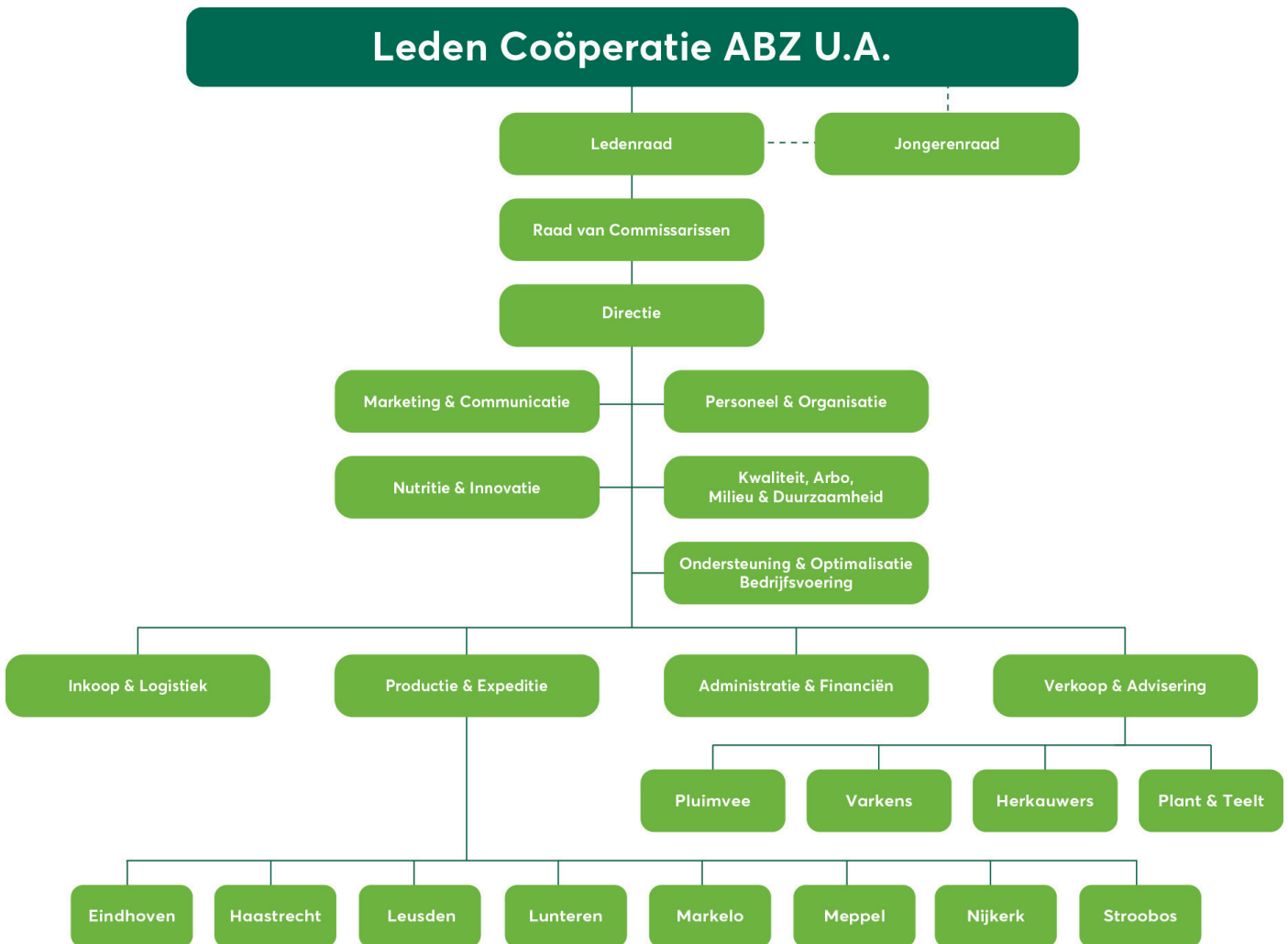
Jan (J.) Woudstra (1984)

Functie : Lid Ledenraad
Benoeming : 1 april 2021
Nationaliteit : Nederlands
Woonplaats : Menaldum
Beroep : Melkveehouder
Huidige zittingstermijn : 2021-2025
Her kiesbaar : 1x her kiesbaar

Organigram

Adressen

Coöperatie ABZ U.A.

ABZ Diervoeding
Postbus 5, 3860 AA Nijkerk
E info@abzdiervoeding.nl
W www.abzdiervoeding.nl

Kantoor Nijkerk
Westkadijk 4, 3861 MB Nijkerk
T 033 422 1510

Kantoor Eindhoven
Hastelweg 159, 5652 CJ Eindhoven
T 040 238 0777

Kantoor Haastrecht
Provincialeweg Oost 34a, 2851 AE Haastrecht
T 0182 502 344

Kantoor Lunteren
Hoge Valkseweg 58, 6741 GN Lunteren
T 0318 46 1141

Kantoor Markelo
Goorseweg 3, 7475 BB Markelo
T 0547 36 1905

Kantoor Stroobos
Groningerstreek 20, 9871 PG Stroobos
T 0512 35 1281

Productielocatie Nijkerk, Ampèrestraat 1B, 3861 NC Nijkerk

Productielocatie Eindhoven, Hastelweg 159, 5652 CJ Eindhoven

Productielocatie Haastrecht, Provincialeweg Oost 36, 2851 AE Haastrecht

Productielocatie Leusden, Hamersveldseweg 138, 3833 GV Leusden

Productielocatie Lunteren, Hoge Valkseweg 87, 6741 GN Lunteren

Productielocatie Markelo, Goorseweg 3, 7475 BB Markelo

Productielocatie Meppel, Groeneveld 2, 7942 JX Meppel

Productielocatie Stroobos, Groningerstreek 20, 9871 PG Stroobos

Colofon

Uitgave : Coöperatie ABZ U.A.
Druk : VdR Druk & Print, Nijkerk

COÖPERATIE
ABZ

Coöperatie ABZ U.A. is een collectief van de sterke boerenmerken ABZ Diervoeding, De Samenwerking, Bosgoed Diervoeders, Klein Hekkelder en De Valk Wekerom.